

vzw | **touché**

JAARVERSLAG 2010

Inhoudstafel	1
1. Inleiding	3
2. De praktijk	5
2.1. Creatief met agressie	5
2.1.1. Aanmeldingen, intake- en instapgesprekken	6
2.1.2. Individuele gesprekken	6
2.1.3. Groepssessies	7
2.1.4. Evaluatiegesprekken met deelnemers	8
2.1.5. Sessies met externen: Blik op agressie	9
2.1.6. Evaluatie	9
2.2. Verder met agressie	12
2.2.1. Aanmeldingen	12
2.2.2. Intakes	15
2.2.3. Begeleidingen	15
2.2.4. Gesprekken met mensen uit de sociale context van cliënten	16
2.2.5. Groepssessies	16
2.2.6. Samenwerking	17
2.2.7. Evaluatie	18
2.3. Buitengewoon met agressie	19
2.3.1. Ontstaan en visie	19
2.3.2. De praktijk	20
2.3.3. Evaluatie	22
2.3.4. Verdere ontwikkeling	23
3. Bekendmaking	24
3.1. Website	24
3.2. Algemene bekendmakingsacties	24
3.3. Bekendmakingsacties per project	25
4. Overleg	25
4.1. Intern overleg	25
4.2. Extern overleg	25
5. Geweldig Geraakt!	27
6. Vzw touché ontvangt de Prijs voor de Mensenrechten 2010!	27
7. Hoe overleeft vzw touché?	27
8. De toekomst van vzw touché	28
9. De mensen achter vzw touché	29

Bijlagen

Bijlage 1:	Tekst van Prof. Dr. Kristel Beyens, Departement Criminologie, VUB – prijsuitreiking Prijs voor Mensenrechten op zondag 12 december 2010	30
Bijlage 2:	Tekst van Piet Piron, voorzitter van de strafuitvoeringsrechtbank van Gent – prijsuitreiking Prijs voor Mensenrechten op zondag 12 december 2010	32
Bijlage 3:	Dankwoord door Marc Vanborm, voorzitter van vzw touché – prijsuitreiking Prijs voor Mensenrechten op zondag 12 december 2010	33
Bijlage 4:	Artikel in De Juristenkrant 8 december 2010 – Bart Aerts - ‘Agressie voorkomen kan je terugverdienen’	34
Bijlage 5:	Artikel in De Standaard van 13 december 2010: “Er is meer dan roepen en kloppen” - ‘Mensenrechtenprijs voor vzw die agressieve (ex-)gevangenen begeleidt’ – Jan Desloover	36
Bijlage 6:	Online artikel Gazet van Antwerpen en Het Belang van Limburg 12 december 2010: ‘Prijs voor vzw die agressieve gedetineerden begeleidt’	37

1. Inleiding

In september 2008 zette vzw touché haar aanbod in praktijk om. Dit betekende de start van twee pilootprojecten: Creatief met agressie, een groepstraining in de gevangenis van Oudenaarde en Verder met agressie, een ambulante individuele agressiebegeleiding in Gent.

2009 was het jaar waarin de fundamenten van deze twee werkingen werden verstevigd, zowel wat betreft de doelgroep als wat betreft externe samenwerkingsverbanden.

2010 werd een heel ander verhaal. Het werd een jaar van actie en van groei, van erkenning en waardering met als constante de zoektocht naar middelen om dit waar te maken. In dit jaarverslag proberen we dit boeiende jaar in al zijn facetten weer te geven. We hopen dat u tijdens het lezen onze drive kunt voelen en er plezier aan beleeft!

Ontstaansgeschiedenis

Vzw touché ontstond in 2007 op initiatief van een aantal hulpverleners uit het forensisch welzijnswerk. De reden hiervoor was de keuze om iets constructiefs te doen met een gezamenlijke frustratie. In ons werk botsten wij namelijk geregeld op mensen die aangaven een probleem te hebben rond agressie en hier bovendien hulp voor vroegen. Ook vanuit justitie, waaronder de voormalige VI-commissies, werd aan hulpverleners de vraag gesteld om rond agressie te werken met hun cliënteel. Als hulpverleners konden wij hier wel een antwoord op formuleren, alleen mocht dat niet binnen de bestaande kaders en bleken de organisaties waar wij voor werkten niet bereid of in staat om hun kaders aan te passen om dit wel mogelijk te maken.

Uiteindelijk besloten wij het zelf te proberen. Na een reflectieperiode over wat en hoe voerden we in de zomer van 2007 een eerste experiment uit in de gevangenis van Oudenaarde. Hierdoor konden we een aantal methodieken en technieken op hun werkzaamheid toetsen. Daarnaast deden we een uitgebreide bevraging bij gedetineerden en gevangenispersoneel. Op basis daarvan werkten we een aanbod uit dat sinds september 2008 loopt, en sindsdien voortdurend in beweging is.

Hier begon ook onze zoektocht naar middelen om dit aanbod mogelijk te maken, en dat bleek een helletocht te zijn. Weinigen voelden zich geroepen om in gedetineerden of agressie te investeren, of om buiten de bestaande instituten te denken. Alleen de provincie Oost-Vlaanderen, de stad Gent en het Instituut voor de gelijkheid van mannen en vrouwen vonden we bereid om als overheidsinstelling onze start mee mogelijk te maken. Dankzij die ondersteuning, én de bijdrage van een aantal moedige stichtingen en sponsors draait onze werking intussen iets meer dan 2 jaar.

Doelstellingen

- We willen de kans op agressie-incidenten verminderen en de kans op positieve uitingen van agressie vergroten.
- We willen op een herstelgerichte manier werken met mensen rond grensoverschrijdend gedrag.
- We willen de maatschappelijke reïntegratie van (ex-) gedetineerden bevorderen.
- We willen (ex-) gedetineerden meer ontwikkelingskansen bieden en zo hun levenskwaliteit als autonome individuen en in relatie met anderen verhogen
- We willen streven naar en meewerken aan een meer humane cultuur en een leefbaarder klimaat binnen de gevangenis en een meer actieve, zinvolle en humane invulling van de strafuitvoering

Aanbod

We vinden het belangrijk om écht op maat van onze cliënten te werken, door verschillende vormen van begeleiding aan te bieden en samen met de cliënt te kiezen voor een aanpak die hem/haar op dit moment het best vooruit kan helpen. Dit doen we door:

- Continuïteit in het aanbod te voorzien: we volgen onze cliënten van detentie naar reïntegratie, via alle mogelijke omwegen die dit parcours kan maken. Ons aanbod situeert zich daarom zowel binnen als buiten de gevangenis, en in alle mogelijke tussenvormen.
- Een meervoudige en integrale aanpak:
 - Psychosociale begeleiding, psychotherapie, training, ondersteuning, crisisinterventies, bemiddeling, ...
 - Op verschillende levensgebieden van de cliënt
 - Zowel individueel als in groep
 - Met de cliënt en de belangrijke betrokkenen uit zijn context
 - Een actieve benadering van de cliënt

2. De praktijk

Vzw touché voorziet in transmurale agressiebegeleidingen voor gedetineerden en ex-gedetineerden in Oost-Vlaanderen. Momenteel bestaat het aanbod uit verschillende onderdelen, die in combinatie de kloof tussen detentie en reïntegratie overbruggen:

Creatief met Agressie:	tweewekelijkse groepstraining in de gevangenis van Oudenaarde
Verder met Agressie:	individuele, ambulante begeleiding in het kader van VI, VLV, ET of beperkte detentie, aangevuld met maandelijkse groepssessies
Buitengewoon met Agressie:	intensieve crisis- of overgangsbegeleiding, bijvoorbeeld bij vrijlating of heropsluiting

Dit betekent dat we zowel binnen als buiten de gevangenis actief zijn. Op die manier kunnen mensen uit het penitentiair aanbod overstappen naar een postpenitentiaire begeleiding. De reclassering, die voor gedetineerden vaak een heel stresserende en cruciale periode is, kan zodoende mee voorbereid, ondersteund en begeleid worden door eenzelfde dienst. Concreet betekent dit dat een gedetineerde eerst de groepstraining kan volgen in de gevangenis; wanneer hij in aanmerking komt voor uitgangsvergunningen op intakegesprek kan komen buiten; en vervolgens een individuele begeleiding kan starten. Wanneer een gedetineerde buiten komt, kan hij het lopende traject verder zetten. Op deze manier kunnen we extra ondersteuning bieden op het moment dat iemand op veel levensgebieden een nieuwe start moet maken. Omgekeerd, wanneer iemand postpenitentiair begeleid wordt en terug in de gevangenis beland, zullen we de begeleiding penitentiair verder zetten. Dit zijn vaak crisismomenten, een verderzetting van de begeleiding kan hier zeer nuttig blijken (zie 2.3.).

2.1. Creatief met Agressie

In september 2008 werd het penitentiair project Creatief met agressie opgestart. Hierbij kunnen gedetineerden in het penitentiair centrum van Oudenaarde zich vrijwillig inschrijven voor een groepstraining rond agressiebeheersing. De praktijk van het penitentiair pilootproject Creatief met agressie bestaat uit een tweewekelijkse groepstraining van 10 sessies. Deelnemers van de training Creatief met agressie doorlopen het volgende traject:

- Via een inschrijvingsformulier, via de PSD of JWW geeft de gedetineerde te kennen interesse te hebben voor deelname aan onze training.
- Vervolgens nodigt een begeleider van vzw touché hem uit voor een intakegesprek.
- Wanneer zowel voor de gedetineerde als de begeleider van vzw touché een deelname wenselijk lijkt, kan hij bij het eerstvolgende instapmoment starten met de training.
- Na 5 sessies wordt elke deelnemer individueel gezien voor een tussentijdse evaluatie.
- Na 10 sessies wordt elke deelnemer individueel gezien voor een eindevaluatie.

De begeleiding van de groep gebeurt door 4 medewerkers van vzw touché. Zij begeleiden de groep steeds in duo volgens een roulerend systeem. Telkens één begeleider van het duo gaat mee naar de volgende sessie.

Hieronder geven we twee tabellen met cijfergegevens betreffende 2009 weer. In de eerste tabel vindt men het aantal deelnemers aan de verschillende activiteiten van vzw touché. De volgende tabel toont het aantal contacten van de begeleiders van vzw touché met gedetineerden in de gevangenis van Oudenaarde.

TABEL 1: cijfergegevens 2010 'Creatief met agressie'

Activiteit	Aantal	Totaal aantal personen
Aanmeldingen	24	24
Intakegesprekken	21	21
Instapgesprekken	5	5
Groepsessies	26	21
Individuele gesprekken	41	23
Individuele gesprekken op strafcel	3	2
Tussentijdse evaluatiegesprekken	15	11
Eindevaluaties	14	10
Bemiddeling gedetineerde en PB	1	2

TABEL 2: aantal contacten met gedetineerden in de strafinrichting Oudenaarde in 2010

Activiteit	Aantal
Contacten in groep	139
Individuele contacten	99

2.1.1. Aanmeldingen, intake- en instapgesprekken

Aanmeldingen voor deelname aan de training Creatief met Agressie komen bij ons terecht via onze contactpersoon bij de PSD. Zij verzamelt de inschrijvingen die binnenkomen via JWW, PSD of rapportbriefjes en stuurt die per mail naar ons door. Deze mensen ontvangen dan via haar een brief van vzw touché waarin hen de datum van het intakegesprek wordt meegedeeld.

In 2010 werden 24 mensen aangemeld, 21 onder hen hadden ook een intakegesprek. Bij 3 mensen kwam het nooit tot een intakegesprek omdat ze ofwel beklagde bleken te zijn ofwel op transfer waren voor het gesprek kon plaatsvinden.

In de loop van 2010 hadden we 21 intakegesprekken. Tijdens dit gesprek overlopen we de verwachtingen van de kandidaat deelnemer, de problemen die hij kent met agressie, de veranderingen die hij hierin teweeg zou willen brengen, eerdere pogingen om hier iets in te bewegen, zijn detentiesituatie... en geven we informatie over het aanbod 'Creatief met agressie', onze manier van werken, ... We bespreken de voor- en nadelen van het werken in een groep en bekijken wanneer hij best kan instappen.

Van de 21 personen die werden gezien namen er al 13 deel aan de groepsessies. De redenen waardoor er 8 mensen (nog) niet deelnamen zijn verschillend: 2 van hen werden getransfereerd naar een andere gevangenis, 4 onder hen zagen geen werkpunten op het vlak van agressie, 1 persoon kwam in aanmerking maar zag een groepsaanbod niet zitten en 1 iemand mocht deelnemen maar kwam niet opdagen op de eerste sessie (reden is onbekend gezien hij een gesprek weigerde).

Tussenin hadden we 5 instapgesprekken. Dit is een gesprek met een kandidaat-deelnemer die eerder al een intakegesprek heeft gehad maar nog niet onmiddellijk kon instappen. Op het moment dat er een plaats vrij is bekijken we samen of dit wel een goed moment is om te starten met de training. 4 onder hen namen ondertussen ook deel aan de training, de 5^e ging op transfer.

2.1.2. Individuele gesprekken

Tussen de sessies door vonden er 41 individuele gesprekken plaats met 23 personen (deelnemers van de groep of met mensen die werden uitgenodigd maar niet kwamen opdagen). Behalve afwezigheid waren andere redenen voor deze gesprekken: het persoonlijk functioneren, onduidelijkheid rond het instapmoment, het (al dan niet tijdelijk) stopzetten van deelname aan de groep en het niet naleven van de werkingsprincipes. Eén van deze gesprekken werd gevoerd ter voorbereiding van een bemiddelingsgesprek tussen dader en slachtoffer waarbij een medewerker van vzw touché als steunfiguur optrad.

Daarnaast hadden we ook 3 gesprekken met mensen die op strafcel zaten. De inhoud van deze gesprekken betrof het samen met de persoon bekijken wat hem kon helpen om met de situatie waarin hij zich bevond om te gaan.

2.1.3. Groepssessies

Creatief met agressie bestaat uit een tweewekelijkse groepstraining waar telkens 4 tot 10 gedetineerden kunnen aan deelnemen. De gedetineerden schrijven in voor een training die 10 sessies omvat. Na 10 sessies wordt het programma van de training dan ook in grote lijnen hernomen. We werken met halfopen groepen wat betekent dat er na 5 sessies telkens nieuwe deelnemers kunnen instappen. De sessies worden begeleid door 4 medewerkers van vzw touché die beurtelings een sessie in duo verzorgen. In 2010 gingen 26 groepssessies door waar 21 gedetineerden aan deelnamen. Dit betekent een totaal van 139 deelnames.

De keuze om met een halfopen groep te werken is gestoeld op de ervaring dat uitval een gegeven is wanneer men met een groep werkt in de gevangenis. Op deze manier willen we enerzijds de uitval opvangen en anderzijds regelmatig de mogelijkheid tot aansluiten voorzien. Daarnaast biedt deze manier van werken de mogelijkheid om de deelname af te stemmen op de individuele noden van elke deelnemer (door keuzemogelijkheden te bieden in het moment van deelname, door de mogelijkheid te bieden om verschillende reeksen te volgen, ...). Bij elk instapmoment wordt er een groepsovereenkomst opgemaakt en ondertekend en worden de individuele leerdoelen geformuleerd. Afwezigheid tijdens een instapmoment betekent dat men niet tot de groep kan aansluiten (tabel 4). Men wordt dan opnieuw uitgenodigd op het volgende instapmoment.

Inhoudelijk werken we rond een aantal vooraf vastgelegde thema's: communicatie, grenzen, emoties, zelfkennis, alternatief gedrag. Deze thema's keren op een roulerende manier terug. We werken op een actieve, toekomst- en oplossingsgerichte manier, met concreet materiaal dat de deelnemers zelf aanreiken. Op die manier ontwikkelen ze inzicht in eigen hulpbronnen die hen kunnen helpen om verandering te brengen in ongewenste gewoontes. We werken zowel op het niveau van denken, voelen en doen.

Gezien we werken met materiaal dat zich aandient in het hier en nu, ligt de focus van de training op het functioneren in de gevangenis. Zowel het samenleven met medegedetineerden en personeel, als het omgaan met bezoek, familie, justitie, ... kan zorgen voor moeilijke situaties of conflicten. Dit is het werkmateriaal van deze training.

Deelnemers aan de training worden geacht steeds aanwezig te zijn gedurende een traject van 10 sessies. In de loop van 2010 telden we in totaal 41 afwezigheden. De redenen hiervoor waren zeer divers (tabel 3). In de meeste gevallen (11) kwam men niet opdagen omwille van onverwacht bezoek, daarnaast zorgden transfers en persoonlijke problemen samen ook voor 10 afwezigheden.

TABEL 3: redenen van afwezigheid in de training Creatief met Agressie in 2010

Reden	Aantal
Transfer SURB	2
Bezoek	1
Definitief	2
Strikt	1
Strafcel	2
Groepsamenstelling	2
In groep werken lukt niet	3
Ziek	3
Persoonlijke problemen	5
Te druk op het werk	2
Finale zomerspelen	2
Examen VDAB	2
Bezoek	11
Onbekend	3
Totaal	41

Wanneer iemand in een blok van 5 sessies meer dan één keer afwezig is, dan geldt de afspraak dat men stopt met de training. Deze maatregel bestaat in functie van het groepsgevoel en kan op veel begrip rekenen van de deelnemers. Andere redenen van stopzetting zijn afwezigheid bij het instapmoment (6), op transfer gezet worden (2), een probleem hebben met een andere deelnemer (1) of (tijdelijk) niet in staat zijn om in groep te werken. In 5 gevallen ging het niet over een definitieve stopzetting en nam men later de draad terug op.

TABEL 4: redenen van stopzetting deelname

Reden	Aantal	Later terug ingestapt
Definitieve transfer	2	
Groepsamenstelling	1	
In groep werken lukt niet	3	1
2 x afwezig in de loop van 5 sessies	3	1
Afwezig bij instapmoment	6	3
Totaal	15	5

2.1.4. Evaluatiegesprekken met deelnemers

2.1.4.1. Tussentijds evaluatiegesprek

Met 11 van de 21 deelnemers hadden we één of meerdere tussentijdse evaluatiegesprekken (tabel 1). Er zijn verschillende redenen waarom 10 deelnemers (nog) geen tussentijds evaluatiegesprek hadden: 5 deelnemers zaten bij de laatste sessie van 2010 aan hun vierde deelname en waren dus nog niet toe aan hun tussentijdse evaluatie, 1 deelnemer had dit evaluatiegesprek nog in 2009 en 4 deelnemers haalden de vijfde sessie niet omdat ze naar een andere gevangenis werden gebracht (1) of besloten de training niet verder te volgen (3).

Het tussentijds evaluatiegesprek heeft verschillende doelstellingen: enerzijds bekijken we wat nuttig geweest is, wat de verwachtingen voor de volgende sessies zijn en hoe ze het groepsgebeuren hebben ervaren: hoe kijkt de deelnemer aan tegen de komst van nieuwe deelnemers? Welke positieve of nuttige ervaringen heeft de deelnemer gehad i.v.m. zijn leerdoel? Is hij vooruit gegaan? Wat zijn de zaken die hem hebben geholpen om verder te komen? Anderzijds is het ook een moment voor de begeleiders om feedback te geven over de deelname van de persoon in kwestie: wat was er opvallend? Hoe hebben wij hem gezien? Wat lijkt ons nuttig om in de komende sessies op te concentreren of mee te oefenen?

2.1.4.2. Eindevaluatiegesprek

In 2010 voerden we 14 eindevaluatiegesprekken met 10 deelnemers. Met 2 deelnemers hadden we 2 eindevaluaties met 1 deelnemer 3.

Bij de laatste sessie ontvangen de deelnemers een evaluatieformulier. We vragen hen om dit in te vullen voor het eindevaluatiegesprek. In dit gesprek overlopen we dit formulier en het afgelegde traject. We gaan na of de verwachtingen en het aanbod goed op elkaar afgestemd waren. We bekijken samen het leerdoel en zien welke stappen de deelnemer heeft gezet en wat zijn hulpbronnen zijn waarop hij kan terugvallen. We kijken samen hoe de deelnemer hier nu in de toekomst mee verder kan. Heeft hij nog verwachtingen naar vzw touché toe? Wil hij nog een tweede traject van 10 sessies afleggen? De deelnemers ontvangen hier eveneens hun attest van aanwezigheid.

Tijdens 8 eindevaluatiegesprekken besloot de deelnemer zich opnieuw in te schrijven voor een traject van 10 sessies.

2.1.5. Sessies met externen: Blik op Agressie

Met het oog op hun resocialisatie vinden we het belangrijk dat de deelnemers terug verbinding maken met hun omgeving, ook wat betreft moeilijke of lastige thema's zoals hun agressieproblematiek. Daarom besloten we gesprekken met een belangrijke naaste te organiseren voor deelnemers die een volledig traject van 10 sessies hadden doorlopen. Deze gesprekken hebben tot doel op een herstelgerichte manier te werken aan beschadigde relaties tussen mensen. De gedetineerde krijgt de kans om duidelijk te maken welk alternatief gedrag voor hem werkt, hoe hij hier in de toekomst mee bezig zal zijn,... De bezoeker kan zijn/haar vragen stellen, verwachtingen of bezorgdheden voorleggen, ... Naar de buitenwereld toe geeft de gedetineerde op deze manier aan besef te hebben van de nood aan verandering en ook bereid te zijn hier inspanning voor te doen.

In 2010 werd dit voorstel gedaan aan 10 deelnemers tijdens hun eindevaluatie. 4 onder hen toonden zich geïnteresseerd in het voorstel en gingen op zoek naar een geschikte persoon om uit te nodigen. Bij 1 persoon kon dit niet worden verder gezet omdat hij van niemand bezoek kreeg. De andere 3 dachten aan respectievelijk hun broer, moeder en partner. Het gesprek met de broer kon niet doorgaan omdat hij op dat moment zelf in een instelling bleek te verblijven. De twee andere deelnemers gaven aan zelf met hun moeder en partner te hebben gesproken en geen nood meer te hebben aan een begeleid gesprek.

In 2010 ging dus geen gesprek door in het kader van Blik op agressie. Wel nemen we dit aanbod mee naar 2011 om er verder werk van te maken.

2.1.6. Evaluatie

We plannen in 2011 opnieuw een evaluatiemoment met de directie, het personeel, medewerkers van de PSD en van JWW.

Onze eigen bevindingen over onze werking in de gevangenis van Oudenaarde kunnen we hier reeds weergeven:

- De opbouw, structuur en inhoud van de training werkt. Het aanbieden van een kader (door telkens een bepaald thema te behandelen) en een stramien (een inleidend oplossingsgericht rondje, een stukje theorie, oefeningen en een ontspanningsoefening) in combinatie met de ruimte om eigen situaties, vragen, problemen en oplossingen in te brengen, te bespreken en in te oefenen biedt kansen aan de deelnemers om op verschillende manieren en niveaus te leren.
- Het werken met een halfopen groep heeft vooral voordelen: er kunnen meer mensen deelnemen, om de 10 weken betekent het instapmoment voor alle betrokkenen een moment om heel bewust met hun doelstelling rond agressie bezig te zijn. De nieuwe deelnemers denken na over wat hun vraag, nood of probleem in relatie tot agressie is en wat ze er graag anders in zouden zien; de mensen die al 5 sessies volgden evalueren voor zichzelf waar ze al staan, wat tot dan nuttig geweest is, en staan stil bij wat ze in de volgende 5 sessies willen en kunnen bereiken en op welke manier ze dat kunnen doen. De mensen die op het einde van een module van 10 sessies zitten, maken een gelijkaardige evaluatie, en beantwoorden daarna de vraag hoe ze verder willen werken rond agressie (opnieuw instappen voor 10 sessies, zelf verder oefenen, het vanaf nu bespreken met een andere begeleider, een gesprek met iemand van buiten de gevangenis over wat ze geleerd hebben, ...).
- De sessies gaan nog steeds op tweewekelijkse basis door. Soms krijgen we de vraag van deelnemers om dat te verhogen naar wekelijks. Op dit moment laat de financiële situatie van vzw touché dit echter niet toe.
- In 2010 kregen we opvallend meer vragen voor individuele begeleidingen van deelnemers, ex-deelnemers en kandidaat-deelnemers van Creatief met Agressie. Ook een aantal mensen die geen aanbod in groep wensen te volgen, stelden de vraag naar individuele agressiebegeleiding in de gevangenis.
- Nieuw opleidingsaanbod in de gevangenis zorgde ervoor dat er meer afstemming nodig was tussen de verschillende opleidingen. Hiervoor hadden we regelmatig contact met de verantwoordelijke voor het onderwijs om bijvoorbeeld te voorkomen dat gedetineerden op hetzelfde moment voor meerdere opleidingen waren ingeschreven. Met gedetineerden voerden we meermaals gesprekken om afspraken te maken betreffende het combineren van het aanbod van vzw touché met andere opleidingen.
- Het continu en regelmatig aanwezig zijn in de gevangenis (gemiddeld 1x / week) in de laatste 2,5 jaar heeft ervoor gezorgd dat we intussen een zekere bekendheid en geloofwaardigheid opbouwden, zorgt ervoor dat

we sneller op de hoogte zijn van wat er gebeurt in de gevangenis, dat gedetineerden ons vlotter kunnen aanspreken, dat zowel gedetineerden als personeel weten dat ze met vragen rond agressie bij ons terecht kunnen, ...

- Ook onze positie in de gevangenis, zowel tegenover gedetineerden als personeel, is voor iedereen duidelijk: we zijn geen externe passant die niets met de gevangenis te maken heeft, maar ook geen deel van het gevangenisstelsel. Dit zorgt ervoor dat we vanuit een unieke positie rond verandering in het systeem kunnen werken. Die positie konden we alleen maar bekomen door enerzijds continu aanwezig te zijn, en anderzijds respect te tonen voor alle betrokkenen en op een correcte manier samen te werken met alle betrokkenen. Zo is het belangrijk om te luisteren naar de vragen, bekommernissen en bezorgdheden van het personeel, maar evengoed om het beroepsgeheim consequent toe te passen; om geen partij te kiezen in conflicten en dus meerzijdig partijdig te blijven; om structurele problemen aan te kaarten zonder individuele verhalen te gebruiken; ...
- Onze oplossingsgerichte en consequent constructieve opstelling en visie, zowel tijdens de training met gedetineerden als op overlegmomenten als in informele contacten met het personeel, zorgt ervoor dat we als betrouwbare partner aanzien worden.
- De samenwerking met het personeel is het laatste jaar noemenswaardig veranderd en verdient een aparte vermelding. We merken dit bijvoorbeeld aan:
 - de vlotheid waarmee deelnemers worden opgeroepen
 - het feit dat personeel ons aanspreekt als het niet goed met iemand gaat
 - het feit dat personeel mee zoekt naar mogelijkheden om mensen toch te zien op momenten dat het niet goed gaat, bijvoorbeeld door een gesprek aan de strafcel mogelijk te maken
 - het feit dat personeel ook ziet dat mensen inspanningen doen, dit aan ons komt vertellen en dit soms ook zegt tegen de persoon zelf
 - het feit dat gedetineerden die op strikt zitten omwille van een veiligheids- of tuchtmaatregel toch naar de sessies van touché mogen komen
 - het feit dat een conflict tussen deelnemers niet automatisch meer betekent dat ze niet samen naar de groep mogen komen, maar dat er intussen samen met alle betrokkenen gezocht wordt naar een manier om deelname op een veilige en constructieve manier mogelijk te maken

Uitspraken van personeel:

- “x heeft onlangs dan wel weer gevochten, maar in het algemeen merk je wel dat hij meer moeite doet om te praten dan vroeger, en dat hij zichzelf kalmeert.”
- “Vroeger durfde ik x zelf bijna niet tegenspreken, dat was een wandelende tijdbom. Maar intussen geeft hij zelf aan wanneer hij wel en niet in staat is om een gesprek te voeren.”
- “Je ziet x soms iets doen met zijn ademhaling, waardoor hij weer rustiger wordt.”
- “In plaats van ervoor te zorgen dat hij een tuchtmaatregel krijgt door bijvoorbeeld te vechten, vraagt x nu soms zelf om zijn deur meer dicht te laten of hem met rust te laten in moeilijke periodes.”
- “Ik had nooit gedacht dat ik me ooit gerust zou voelen in een hoogoplopende discussie met x. Maar onlangs gebeurde dat wel, en ik had er alle vertrouwen in dat hij niet agressief zou worden, want hij had zichzelf onder controle.”
- “Wanneer mensen ambetant beginnen te doen, zou dat dan kunnen komen doordat ze niet weten hoe ze moeten uitleggen wat ze nodig hebben?”
- “Werken jullie tijdens de training ook rond communicatie?”
- “Het is ongelooflijk wat jullie hier komen doen, maar nog ongelooflijker dat jullie nauwelijks middelen hebben.”

- “Zelfs de moeilijkste gedetineerden zien we naar touché komen, en horen we zeggen dat het hen helpt, dus het moet wel iets goeds zijn.”

Uitspraken van gedetineerden:

- “Ik heb die tweewekelijkse sessies nodig om me eraan te helpen herinneren dat ik kan kiezen om andere dingen te doen dan me kwaad te maken.”
- “Vechten hielp vroeger soms wel om me af te reageren, maar uiteindelijk maak ik er alleen maar meer brokken mee, waardoor ik dan weer een nieuwe reden heb om me te moeten afreageren, ... En zo ben je op den duur alleen nog maar aan het vechten, vooral tegen jezelf.”
- “Bij touché gaan we toch niet voor problemen zorgen; we komen daar net naartoe om onze problemen op te lossen!”
- “Ik geloofde hier in het begin echt niet in, maar toen zag ik dat x zich na een paar sessies anders, rustiger gedroeg op de sectie.”
- “Ik heb geleerd om positiever tegen problemen aan te kijken en om tijd te maken voor mezelf. Ik voel me rustiger, mijn zenuwen zijn geminderd en mijn concentratie is verhoogd.”
- “Ik maak gebruik van de ademhalingsoefeningen en van de oefening om piekeren tegen te gaan. Ik doe nu iets anders op momenten van piekeren of irritatie. De theorie helpt me om bewuster met de dingen bezig te zijn.”
- “Ik ben nu veel veranderd, reageer een stuk kalmer. Ik hoop dat het nog beter wordt want het is zeer aangenaam voor mij en mijn familie.”
- “Ik stond er eerst negatief tegenover maar ik heb ingezien dat dit wel kan helpen. Ik voel mij anders, ben binnenin rustiger geworden en ik kan meer dingen negeren. Ik heb bijvoorbeeld geleerd dat gedachten maar gedachten zijn en niet meer.”

2.2. Verder met agressie

In september 2008 werd het postpenitentiair project 'Verder met agressie' opgestart. Hierbij kunnen ex-gedetineerden in het kader van een voorwaardelijke invrijheidsstelling (VI), VLV, beperkte detentie of elektronisch toezicht aangemeld worden voor een individuele agressiebegeleiding. De aanmeldingen gebeuren door de psychosociale dienst van de gevangenis, justitieel welzijnswerk, het justitiehuis of een advocaat. Bij aanmelding door een advocaat wordt altijd ook de PSD of de justitieassistent gecontacteerd. Hieronder volgt een beschrijving van het project 'Verder met agressie' in 2010.

De praktijk van het postpenitentiair project 'Verder met agressie' bestaat uit agressiebegeleidingen van ex-gedetineerden in het kader van een voorwaardelijke invrijheidsstelling.

Cliënten doorlopen het volgende traject: bij aanmelding wordt bekeken of de cliënt binnen onze doelgroep past qua feiten en juridisch kader en gedurende een periode van minimum 6 maand een begeleiding kan volgen. Wanneer dat het geval is, wordt er een PSD-verslag opgevraagd en een intake gepland. Op basis van dit gesprek en het verslag wordt de beslissing genomen of een begeleiding al dan niet kan opgestart worden.

Het meest ideale traject start met een aanmelding vanuit de gevangenis, omdat we dan de cliënt mee kunnen begeleiden bij de overgang van binnen naar buiten. De intakeprocedure wordt dan doorlopen met uitgangsperrmissies. Indien het resultaat van de intake positief is, wordt ook de begeleiding al opgestart tijdens detentie. Bij voorkeur zien we de cliënt dan om de drie weken. Wanneer de cliënt in vrijheid wordt gesteld, kan de frequentie van de gesprekken worden verhoogd naar wekelijks of tweewekelijks.

Omdat de sociale context voor ex-gedetineerden van groot belang is voor het welslagen van de reclassering, proberen we belangrijke figuren uit de sociale omgeving van onze cliënten in meer of mindere mate te betrekken bij de begeleiding. We proberen ook nauw samen te werken met andere diensten die bij de begeleiding van onze cliënten betrokken zijn zoals bv opvangtehuis,

2.2.1. Aanmeldingen

In 2010 werden 56 mensen aangemeld voor een individuele agressiebegeleiding bij vzw touché. In totaal brengt dat het aantal aanmeldingen sinds de start van het pilootproject in augustus 2008 op 128.

Hieronder geven we de belangrijkste gegevens van de aanmeldingen en doorverwijzers van 2010 weer. Sommige mensen werden op verschillende momenten door verschillende mensen aangemeld (omdat ze op transfer gezet werden naar een andere gevangenis of omdat ze veranderden van juridisch kader), in dit geval vermelden we slechts de eerste aanmelder.

2.2.1.1. Doorverwijzers

TABEL 1: doorverwijzers per functie

Doorverwijzer	Aantal aanmeldingen
PSD gevangenis	27
Justitiehuis	10
Cliënten zelf	11
Advocaten	4
Privé-therapeut	1
Straathoekwerk	1
CAP	1
MPI	1
Totaal	56

De meeste aanmeldingen kwamen vanuit de gevangenis en gebeurden door de PSD (27), 11 mensen namen zelf contact op met de vraag naar een begeleiding rond agressie en 10 mensen werden aangemeld door de justitiehuisen; 4 advocaten en 1 privétherapeut stelden de vraag voor hun cliënt en verder meldden Straathoekwerk Gent, het CAP

en een MPI elk 1 iemand aan bij vzw touché. Bij aanmeldingen door cliënten zelf of hun advocaten wordt altijd contact opgenomen met de PSD of het justitiehuis om te toetsen of de aanmelding door hen gevolgd wordt.

TABEL 2: Doorverwijzers per functie en regio

Doorverwijzer	Aantal aanmeldingen
PSD Gent	2
PSD Oudenaarde	3
PSD Dendermonde	1
PSD Hoogstraten	2
PSD Wortel	5
PSD Brugge	3
PSD Merksplas	4
PSD Leuven	1
PSD Tongeren	2
PSD Hasselt	1
PSD Tilburg	3
Justitiehuis Gent	6
Justitiehuis Oudenaarde	3
Justitiehuis Brussel	1
Advocaat	4
Straathoekwerk Gent	1
CAP	1
MPI	1
privétherapeut	1
Cliënten zelf	11
Totaal	56

Vzw touché start alleen begeleidingen op met mensen die in Gent op gesprek kunnen komen. Aangezien de plaats van detentie vaak niet dezelfde is als de reclasseringsregio, ontvangen we aanmeldingen uit bijna alle Vlaamse gevangenissen.

Aangezien de justitiehuisen mensen aanmelden die al vrij zijn, is het logisch dat de meeste aanmeldingen van justitieassistenten uit Gent en Oudenaarde komen. Van het justitiehuis van Dendermonde ontvingen we in 2010 geen enkele aanmelding.

2.2.1.2. Aangemelde cliënten: juridische kaders en feiten

TABEL 3: Juridisch kader bij aanmelding

Juridisch kader	Aantal
Gedetineerd	41
Voorwaardelijk In Vrijheid (VI)	1
Elektronisch Toezicht (ET)	2
Beperkte detentie (BD)	2
Voorlopig in Vrijheid (VLV)	3
Vrij onder voorwaarden (VOV)	2
Probatie	2
Geen kader	3
Totaal	56

De overgrote meerderheid van mensen die aangemeld werden (41) waren op dat moment nog gedetineerd. Om op intake te kunnen komen of om hun begeleiding op te starten, vragen zij uitgangsvergunningen aan.

Het feit dat met de meeste mensen opgestart wordt tijdens de detentie past binnen onze visie. Niet alleen omdat dit de invulling van de straf meer zinvol maakt maar ook omdat dit de mogelijkheid biedt om mensen mee te begeleiden in een moeilijke fase van binnen de gevangenis naar het leven buiten.

TABEL 4: Feiten

Feiten	Aantal
Slagen en verwondingen	27
Slagen en verwondingen + diefstal met geweld	1
Diefstal met geweld	6
Diefstal met geweld + braak	1
Diefstal met geweld + poging doodslag	1
Diefstal met geweld + overval	1
Diefstal met geweld + doodslag	2
Zedenfeiten	1
Zedenfeiten + diefstal + bedreigingen	1
Poging doodslag	2
Moord	2
Moord + poging tot moord	1
Verkeersinbreuken	1
Onbekend	9
Totaal	56

TABEL 5: Intrafamiliaal geweld / partnergeweld

Feiten	Aantal
Intrafamiliaal geweld, waaronder partnergeweld	9
Intrafamiliaal geweld, geen partnergeweld	3
Geen intrafamiliaal geweld	29
(voorlopig) onbekend	15
Totaal	56

12 mensen die aangemeld werden bij vzw touché en van wie we informatie kregen over de feiten, hadden feiten gepleegd die onder de noemer intrafamiliaal geweld vallen, waarvan 9 partnergeweld en 3 geweld op andere familieleden.

Bij 15 mensen kunnen we hier nog geen uitsluitsel over geven.

Van 29 mensen weten we dat de feiten geen intrafamiliaal geweld betreffen.

2.2.1.3. Beslissing na aanmelding

TABEL 6: Beslissing na aanmelding

Beslissing	Aantal
Toegezegd voor een intakegesprek	33
Geweigerd	14
Aanmelding ingetrokken	6
Nog onbeslist	3
Totaal	56

In de aanmeldingsfase werd enkel geweigerd omwille van vormelijke factoren, omdat de inhoudelijke beslissing of iemand al dan niet in aanmerking komt voor een begeleiding genomen wordt op basis van dossierinformatie in combinatie met de gegevens uit het intakegesprek. De weigeringen gebeurden omwille van de volgende redenen: het juridisch kader valt niet binnen onze doelgroep (5); het juridisch mandaat is te kort (4); een andere gespecialiseerde dienst lijkt ons meer aangewezen omwille van de feiten (2); de geografische afstand is te groot (2); betrokkene is franstalig (1). Daarnaast volgde de PSD de aanmelding niet in 6 gevallen, voor 3 aanmeldingen volgde nog geen beslissing omdat we nog niet over voldoende informatie beschikken.

2.2.2. Intakes

Bij 33 aanmeldingen werd toegezegd voor een intakegesprek. Hierbij werd ook telkens dossierinformatie (PSD-verslag, expertiseverslag, resultaten van psychodiagnostiek, VI-dossier) opgevraagd, zodat de beslissing om al dan niet een begeleiding op te starten gebaseerd kon worden op het intakegesprek en informatie uit het dossier. De beslissing of een begeleiding opgestart wordt, al dan niet onder bepaalde voorwaarden, is altijd een teambeslissing. Op een driewekelijks aanmeldings- en intake team worden alle dossiers gezamenlijk besproken.

Deze 33 toezeggingen, leidden in 17 gevallen tot een intakegesprek in 2010. Van de andere 16 mensen zijn er 13 die nog wachten op toestemming voor een uitgangsvergunning alvorens het intakegesprek kan doorgaan, 2 onder hen gingen naar een privétherapeut en één persoon was spoorloos voor de intake kon doorgaan.

In 2010 gingen er in totaal 30 intakegesprekken door met 28 mensen. 17 onder hen werden aangemeld in 2010, 11 onder hen werden eerder aangemeld. Bij de meerderheid werd er na 1 intakegesprek beslist om al dan niet een begeleiding op te starten. Met 2 mensen werden 2 intakegesprekken gedaan alvorens te beslissen, al dan niet door een andere begeleider. De reden voor deze tweede intake was teveel onduidelijkheid over de persoon of betreffende de werkpunten.

Bij een aantal mensen werd op basis van de intake voorwaardelijk toegezegd voor een begeleiding: de begeleiding door touché kon opgestart worden op voorwaarde dat de cliënt zich ook door andere diensten liet behandelen op andere domeinen, of de begeleiding werd opgestart met 5 sessies met daarop volgend een evaluatie samen met de cliënt. Onderwerp van deze evaluatie kan zijn: 'Is de begeleiding nuttig voor de cliënt?', 'Komt de cliënt tot werkpunten?', 'Is de geografische afstand naar de begeleiding haalbaar?', ...

Op geen enkel intakegesprek volgde een weigering tot samenwerking vanuit vzw touché.

2.2.3. Begeleidingen

In 2010 gingen er naast de 30 intakegesprekken 365 begeleidingsgesprekken door met 50 verschillende mensen. Deze gesprekken gebeurden door 4 verschillende begeleiders, die elk hun vaste cliënten hebben. Bij voorkeur wordt de begeleiding opgenomen door de begeleider die de intake afnam.

Over alle dossiers hebben de begeleidingsgesprekken een gemiddelde frequentie van 2-à 3-wekelijkse afspraken. Zolang mensen nog gedetineerd zijn en dus met uitgangsvergunningen op gesprek komen, gaan de gesprekken op driewekelijkse basis door. Eens de persoon in VI komt, proberen we het aantal gesprekken op te voeren, zodat mensen in de periode na de vrijlating ongeveer wekelijks of tweewekelijks gezien kunnen worden. Nadien wordt de frequentie in samspraak met de cliënt en de doorverwijzer aangepast aan de situatie, de vraag van de cliënt en de inschatting van de begeleider.

Cliënten worden aangemeld omwille van een agressieproblematiek, en dit is uiteraard het hoofdthema waarrond in de begeleiding gewerkt wordt. Met elke cliënt wordt bekeken wat dit voor hem specifiek inhoudt en worden doelstellingen op dit vlak geformuleerd. De inhoud van de individuele gesprekken wordt hierdoor bepaald, waardoor elke begeleiding er anders uitziet. Algemeen kan wel gesteld worden dat de volgende thema's in de meeste begeleidingen terugkomen: grenzen, verantwoordelijkheid, kwaadheid, frustratie, communicatie, risicosituaties, beschermende factoren, gedrag en gevolgen daarvan, delictscenario's met alternatieven ernaast, impulscontrole, spanningsopbouw, eigen geschiedenis, toekomstplannen, constructief gedrag, relaxatie...

Op regelmatige basis worden de praktische afspraken ook teruggekoppeld aan de doorverwijzer. Dit gebeurt aan de hand van een verslag en/of in een driehoeksoverleg.

In de loop van 2010 werd de begeleiding van 2 mensen afgerond. Nadat een begeleiding werd afgerond blijft de begeleider wel bereikbaar voor de cliënt. Deze wordt er ook expliciet toe uitgenodigd om na een aantal maanden zelf contact op te nemen om te laten horen hoe het gaat. Twee cliënten werden op hun vraag doorverwezen naar een andere dienst, in één geval omdat de verplaatsing naar onze dienst te moeilijk was, in het ander geval omdat de cliënt aangaf begeleid te willen worden door een man en er vanuit vzw touché op dat moment geen mannelijke begeleider vrij was. 2 cliënten zetten zelf hun begeleiding stop of namen geen contact meer op. In één geval werd de begeleiding door vzw touché zelf stopgezet ten gevolge van grensoverschrijdend gedrag naar één van haar medewerkers.

2.2.4. Gesprekken met mensen uit de sociale context van de cliënten

Naast de individuele gesprekken met onze cliënten, gingen er ook 27 contextgesprekken door. Hierbij had de begeleider een gesprek met de cliënt en iemand uit zijn sociale context. Dit gebeurde op initiatief van de cliënt zelf, op vraag van de persoon uit de context of op vraag van de begeleider. Concreet zagen we meerdere zussen, broers, partners, een dochter en een aantal moeders. Sommige gesprekken werden ook bijgewoond door een JA (3), een hulpverlener van het CGG, een begeleidster van het GTB en van een thuisbegeleidingsdienst.

2.2.5. Groepssessies

In maart 2010 breidden we het begeleidingsaanbod voor ex-gedetineerden in Gent uit met een tweewekelijkse groepswerking. Voor we met dit initiatief van start gingen, deden we een rondvraag bij een aantal cliënten van vzw touché. Het was onze bedoeling om na te gaan of de behoefte voor dit aanbod ook leefde bij de doelgroep. De reacties hierop waren opvallend positief. Cliënten geven vooral aan nood te hebben aan oefeningen die helpen om tot rust te komen en minder te piekeren. Daarnaast hechten zij ook veel belang aan het uitwisselen van ervaringen en het leren van elkaar. Velen benadrukken hierbij het belang van de groepsamenstelling en de groepsafspraken.

Dit groepswerk focust op het zoeken, exploreren en integreren van manieren om met gevoelens van kwaadheid om te gaan. Enkel cliënten van vzw touché die individueel begeleid worden in het kader van Verder met agressie kunnen hier aan deelnemen.

Tijdens deze sessies krijgen de deelnemers de kans om ervaringen te delen in de groep. We houden de drempel zo laag mogelijk, maar we verwachten van iedereen een actieve deelname. We bieden concrete oefeningen aan rond verschillende thema's: ontspanning, omgaan met stress, grenzen, communicatie, anti-piekertechnieken, ... Deze oefeningen zijn steeds toepasbaar in het dagelijks leven.

Van de deelnemers hoorden we in de loop van het jaar de volgende reacties:

- "In het begin was het heel stresserend om naar de groep te komen, maar na de pauze zat ik meer op mijn gemak."
- "Ik was bang om mezelf te moeten voorstellen, maar was uiteindelijk aangenaam verrast door de rust die ik voelde toen ik het deed. Dat kwam doordat er niet teveel van mij verwacht werd."
- "Ik voel me er goed."
- "Het is altijd interessant. Soms is er herhaling, maar doordat het altijd op een andere manier gegeven wordt, is dat wel oké."
- "Ik had veel aan het groepsgesprek."
- "Merken dat je niet alleen met je miserie zit, helpt."
- "In het begin twijfelde ik, maar intussen merk ik dat het wel nuttig voor mij is. Nu wil ik blijven komen."
- "Ik pas de ademhalingsoefeningen vaak toe."

Tabel 7: aantal deelnemers aan de groepsessies

	ingeschreven	deelgenomen
Sessie 1	6	3
Sessie 2	6	4
Sessie 3	4	3
Sessie 4	7	5
Sessie 5	4	4
Sessie 6	7	5
Sessie 7	6	6
Sessie 8	6	5
Sessie 9	5	3
Sessie 10	4	3
Sessie 11	7	6

In 2010 gingen 11 sessies door waar 13 cliënten van Verder met agressie aan deelnamen. Dit geeft een totaal van 47 deelnames en een gemiddelde van 4 à 5 deelnemers per sessie. Na een half jaar planden we een eerste evaluatie waar een aantal vaststellingen, opmerkingen en/of aanpassingen uit volgden:

- Alle medewerkers van vzw touché ervaren de groepswerking als een meerwaarde en dit om meerdere redenen:
 - Als begeleider krijg je andere info over de cliënten, waardoor andere invalshoeken mogelijk worden.
 - De cliënten komen in contact met de andere begeleiders en de andere deelnemers, herkennen hun probleem bij elkaar, horen hoe andere cliënten kijken naar dingen, ...
 - Er is mogelijkheid om een thema te verdiepen, extra inhoud en meer methodieken mee te geven dan tijdens een individuele sessie
 - Het is een meerwaarde voor de begeleider dat de andere begeleiders de cliënten kennen (bv. voor intervisie).
 - De combinatie van individueel werken en groepsessies wordt als nuttig ervaren, omdat ze elkaar aanvullen (zowel op het vlak van inhoud als de relatie).
- We hadden de groepsgrootte bij aanvang vastgelegd op 12. Dit willen we beperken tot 8. Deze beslissing is een gevolg van de ruimte waarin we werken alsook van onze doelgroep zelf die veel zorg en aandacht vraagt van de begeleiders.
- In de loop van de eerste 6 maanden bleek de sessie op dinsdag vaak geschrapt te worden omdat er te weinig inschrijvingen waren. Terwijl de sessies op zaterdag steeds doorgingen met voldoende inschrijvingen. Er werd beslist om de werking op dinsdag te schrappen en enkel groepen te organiseren op zaterdag. Hierdoor verandert de frequentie van tweewekelijks naar 1 keer per maand.
- Deelnemers konden aanvankelijk onbeperkt deelnemen aan de groepsessies. Omdat we slechts één sessie per maand kunnen voorzien, volgen cliënten vanaf nu een maximum 10 groepsessies. Afhankelijk van de vraag van de cliënt enerzijds en de ruimte in de groep in die periode anderzijds bekijken we of iemand opnieuw kan inschrijven.
- In totaal namen 13 cliënten in de eerste 9 maanden deel aan de groepswerking. Dit aantal bedraagt ongeveer één derde van het aantal cliënten die in aanmerking komen. De redenen waarom andere cliënten nog niet werden ingeschreven zijn verscheiden:
 - voor een aantal cliënten is het (nog) niet aangewezen om een groepsaanbod te volgen
 - een aantal cliënten kunnen zich moeilijk vrijmaken op de gegeven uren
 - een aantal begeleidingen werden afgerond voor de opstart van de groepswerking

2.2.6. Samenwerking

Voor de doorverwijzing van onze cliënten voor Verder met agressie zijn wij aangewezen op onze justitiële partners:

- de Strafvueroeringsrechtbank (SURB) die de voorwaarden opleggen,
- de justitieassistenten en de medewerkers van de psycho-sociale diensten in de Vlaamse gevangenissen die de cliënten doorsturen en opvolgen

In praktijk doen vooral de SURB van Gent en Antwerpen een beroep op vzw touché. Op 28 mei 2010 hadden wij een evaluatie vergadering met de SURB van Gent waarop wij enerzijds een overzicht gaven van onze activiteiten en de bijhorende cijfers en anderzijds onze onderlinge samenwerking bekeken.

Het bleek heel nuttig om onze ervaringen aan die van de SURB te kunnen toetsen. Voor hen was het bijvoorbeeld interessant om te horen dat hun uitspraken vaak van grote invloed zijn op de mensen waarmee ze werken. Men was tevreden over onze manier van verslaggeving, wel stelde men dat we wanneer we beslissen om onze begeleiding bij herroeping verder te zetten, dit voor de cliënt duidelijk op papier zetten.

Voor onze cliënten die nog in de gevangenis verblijven en gebruik maken van uitgangsvergunningen om hun begeleiding te volgen, werken wij vooral samen met de PSD-medewerker die hen in de gevangenis opvolgt. Deze persoon adviseert de SURB betreffende een agressiebegeleiding, regelt in aanvang de doorverwijzing en de intake, vraagt de UV's aan, regelt de uitgangen en verzorgt de communicatie tussen de persoon in kwestie en onze dienst. In een enkel geval werkten we voor de goede gang van zaken ook samen met het zorgteam van de DHV in de gevangenis van Brugge.

Wanneer onze cliënten zich in beperkte detentie, VI, VLV of ET bevinden dan is de contactpersoon een justitieassistent van het justitiehuis in de regio waar de persoon woonachtig is. Zij worden op de hoogte gesteld van de gemaakte afspraken, volgen de cliënt op en rapporteren aan de SURB. Op regelmatige basis vragen zij dan ook een verslag op betreffende de begeleiding bij vzw touché. De justitiehuisen waar we meest mee samenwerken zijn Gent, Oudenaarde en Antwerpen.

In functie van doorverwijzen van cliënten werden wij gecontacteerd door het CAP, door meerdere advocaten en door Straathoekwerk Gent. In deze gevallen verzochten wij steeds om de doorverwijzing via de PSD te laten verlopen.

In functie van lopende begeleidingen werkten wij in 2010 samen met een aantal thuisbegeleidingsdiensten, met een dienst Geestelijke Gezondheidszorg, met het OCMW en met GTB Gent.

In functie van het afsluiten van één begeleiding werkten we samen met het parket van Gent en Antwerpen.

2.2.7. Evaluatie

- Het aantal meldingen voor het aanbod Verder met agressie stijgt. Er wordt nog niet met wachtlijsten gewerkt, maar in bepaalde periodes wordt hier wel aan gedacht.
- De combinatie van individuele gesprekken en groepsessies werpt haar vruchten af. Vaak worden ervaringen uit de groepsessies of met de aangeleerde oefeningen meegenomen naar de individuele sessies.
- De samenwerking met de SURB, justitiehuisen en PSD's verloopt vlot.
- Aangezien alle trajecten individueel verschillen en aangepast worden aan de noden en vragen van de cliënt, is flexibiliteit en overleg in team een noodzaak.
- Cliënten geven aan dat ze voor de start van een begeleiding veel bedenkingen hadden, maar al snel merken dat het toch zinvol voor hen is.
- Cliënten geven ook aan dat vooral de manier van werken en de werkrelatie die ze met hun begeleider(s) hebben, hen in staat stelt om echt te werken aan hun probleem.
- In een aantal begeleidingen gingen gesprekken door met mensen uit de context van de cliënt. Deze gesprekken bleken steeds nuttig in functie van de begeleiding. We willen deze manier van werken in de toekomst dan ook graag uitbreiden.

2.3. Buitengewoon met agressie

2.3.1. Ontstaan en visie

Vzw touché wil voorzien in een continue, niet gefragmenteerde agressiebegeleiding die zowel intramuraal als extramuraal wordt aangeboden, met speciale aandacht voor cruciale overgangperiodes. Naast de reeds bestaande penitentiaire groepstraining Creatief met agressie en de individuele begeleidingen buiten de gevangenis, Verder met agressie, startten we daarom in juni 2010 met het project Buitengewoon met agressie.

Continuïteit in het aanbod is de verbindende factor tussen de drie projecten, en meteen ook de bestaansreden van Buitengewoon met agressie. Continuïteit betekent:

- dat de cliënt reeds begeleid wordt tijdens zijn/haar detentie en dus niet op zoek moet naar een andere dienst voor een agressiebegeleiding na de detentie. Dit kent veel voordelen: er is geen nieuwe aanmeldingsprocedure of intake nodig, er is reeds een vertrouwensband geïnstalleerd en er wordt veel tijd gewonnen zowel op inhoudelijk als organisatorisch niveau;
- dat de gedetineerde reeds tijdens de detentieperiode aan de slag kan met zijn/haar agressieproblematiek. Ook tijdens de detentie kan men op zoek gaan naar eigen resources en nieuwe oplossingsvaardigheden aanleren. Na de vrijlating kan men in de begeleiding terugvallen op het werk geleverd tijdens de detentieperiode. Uitgaande van de dissonantietheorie kan men zelfs stellen dat het aanleren van nieuwe oplossingen in een moeilijke context de slaagkansen op lange termijn net verhoogt;
- dat overgangperiodes die het systeem in de war brengen en de verworven competenties op de proef stellen, ondersteund kunnen worden. Op deze momenten ligt de focus op: hoe de verworven competenties integreren in de nieuwe situatie;
- dat een begeleiding op maat geboden kan worden en dat hierdoor de kans op een succesvolle reïntegratie verhoogt;
- dat de begeleider van vzw touché kennis van en voeling met het leven in de gevangenis heeft enerzijds en met het leven van een ex-gedetineerde anderzijds. Dit komt het professioneel mandaat ten goede;
- dat ook bij herval en heropsluiting de mogelijkheid bestaat om de begeleiding verder te zetten.

Buitengewoon met agressie bestaat uit individuele begeleidingen, die zich onderscheiden van de begeleidingen in het kader van Verder met agressie door:

- Een continu aanbod, ongeacht het juridisch kader waarin de cliënt zich bevindt
- Overgangsbegeleiding van binnen naar buiten de gevangenis en omgekeerd
- Crisisinterventies en ondersteuning op momenten dat iets fout liep
- Het feit dat de begeleider van vzw touché de cliënten zelf actief gaat opzoeken en volgt

Dit project ontstond, net als de andere projecten van vzw touché, op basis van een aantal concrete vaststellingen:

- Verschillende cliënten met wie al een traject was opgestart, zowel binnen als buiten de gevangenis, stelden de vraag om op die manier opgevolgd te worden.
- Ook een aantal van onze samenwerkingspartners vroegen ons om de cliënten te blijven volgen, ook al liep het traject anders dan voorzien.
- Wanneer een maatregel als een VI of uitgangsvergunningen terug ingetrokken worden, is dat meestal op basis van iets wat fout gelopen is (nieuwe feiten of het niet naleven van de voorwaarden) en betekent dit niet alleen terug naar af, maar daarbovenop een extra belasting omwille van de ervaring mislukt te zijn. Door ervoor te kiezen om mensen hierin niet alleen extra te ondersteunen, maar ook te zoeken naar manieren om deze ervaring om te zetten in een leermoment, wordt deze negatieve spiraal omgedraaid, en vergroot de kans op een succeservaring bij een volgend moment van vrijlating.
- Een aantal cliënten kiezen na een mislukking van een VI voor strafeinde. Dit betekent dat er bij hun vrijlating geen begeleiding meer opgelegd kan worden, waardoor zij vaak zonder ondersteuning de stap naar de vrijheid

zetten. Wanneer een begeleiding bij de herroeping van een VI echter voortgezet wordt, vergroot de kans dat ze ook na hun vrijlating op straffeinde de weg naar begeleiding op vrijwillige basis vinden.

Deze vaststellingen werden ondersteund door een aantal inhoudelijke argumenten:

- De vrijlating wordt algemeen beschouwd als een positief moment, waarbij vaak vergeten wordt dat verandering – ook in positieve zin – aanpassing en tijd vraagt. Zeker bij onze cliënten, die meestal een jarenlange detentie achter de rug hebben, is de stap terug naar de maatschappij niet evident. Daarom vragen deze momenten net extra ondersteuning, zowel voor de cliënten zelf als voor hun omgeving.
- Wanneer mensen die in hun leven vaak kwetsuren opliepen in relaties, ervaren dat een crisismoment niet betekent dat de begeleidingsrelatie stopgezet wordt, zorgt dit voor een correctieve emotionele ervaring. Dit resulteert in een versterking van het therapeutisch mandaat.
- Van bij aanvang van de werking van vzw touché was continuïteit en transmuraal werken een kernelement in de visie en manier van werken. Buitengewoon met agressie was dan ook niet meer dan een logische volgende stap.

2.3.2. De praktijk

Het project Buitengewoon met agressie werd officieel opgestart in juni 2010. Hoewel in praktijk al een aantal dossiers op deze manier werden opgevolgd voor deze periode, hebben de cijfers die we hier weergeven dus betrekking op de periode juni 2010 – december 2010.

2.3.2.1. Instap in Buitengewoon met agressie

In totaal werden in 2010 in het kader van Buitengewoon met agressie 12 mensen begeleid. Voor en tijdens hun begeleiding in Buitengewoon met agressie legden deze cliënten verschillende trajecten af (tabel 1).

Met 2 van hen werd de begeleiding opgestart in de gevangenis van Oudenaarde (traject 1). 1 van hen wordt op dit moment niet meer gezien om dat hij getransfereerd werd naar de gevangenis van Hasselt. Van zodra hij terug komt naar Gent, Oudenaarde, Dendermonde of Brugge kunnen we de begeleiding terug opnemen.

Met 2 cliënten (traject 2) werd opgestart toen ze nog in de gevangenis van Oudenaarde verbleven. Zij kwamen op een bepaald moment in aanmerking voor uitgangsvergunningen waardoor de gesprekken konden doorgaan in de lokalen van vzw touché te Gent. Omdat hun uitgangsvergunningen op een gegeven moment werden ingetrokken wegens het niet naleven van de afspraken (beide meldden zich niet tijdig terug aan in de gevangenis) werd de begeleiding verder gezet in de gevangenis. Eén van de begeleiders van vzw touché gaat hen hiervoor op driewekelijkse basis opzoeken.

Eén cliënt (traject 3) startte zijn begeleiding bij touché in de gevangenis van Oudenaarde in het kader van Creatief met agressie, en zette deze verder na zijn vrijlating. Op het moment dat zijn VI werd ingetrokken omwille van het niet naleven van zijn voorwaarden, werd de begeleiding verder gezet in de gevangenis. Ondertussen is hij opnieuw vrij en loopt zijn begeleiding verder in het kader van ET.

Eén cliënt (traject 4) die in het kader van VI startte met een begeleiding Verder met agressie, werd na herroeping van zijn VI verder gezien, eerst in de gevangenis van Dendermonde, later in de gevangenis van Gent. Deze man volgt op dit moment geen begeleiding bij vzw touché gezien hij residentieel verblijft in een instelling voor psychiatrisch patiënten. Deze begeleiding kan op een later tijdstip terug worden opgenomen.

4 cliënten (traject 5) die hun begeleiding bij vzw touché startten in het kader van hun VI met Verder met agressie, werden na herroeping van hun VI of VLV verder gezien in de gevangenis van Dendermonde of in de gevangenis van Gent.

Eén persoon (traject 6) werd voor korte tijd opnieuw opgesloten in de gevangenis van Leuven. Omdat die periode zo kort was, werden geen aanvragen voor uitgangsvergunningen gedaan. Na zijn vrijlating onder ET werd de begeleiding verder gezet. Ondertussen is zijn ET overgegaan in VI.

Eén cliënt (traject 7) die startte in het kader van zijn VI met Verder met agressie, werd na herroeping van zijn VI verder gezien in de gevangenis van Dendermonde. Ondertussen komt hij in aanmerking voor uitgangsvergunningen en gaan de gesprekken nu door in de lokalen van vzw touché te Gent.

Tabel 1: Trajecten en overgangen in het kader van Buitengewoon met agressie (BMA)

	Start begeleiding	Overgang 1	Overgang 2	Overgang 3	Aantal cliënten
Traject 1	Binnen Creatief met agressie	Binnen BMA			2
Traject 2	Binnen Creatief met agressie	Buiten UV's	Binnen UV's ingetrokken BMA		2
Traject 3	Binnen Creatief met agressie	Buiten VI	Binnen Herroeping VI BMA	Buiten ET BMA	1
Traject 4	Buiten Verder met agressie	Binnen Herroeping VI BMA	Residentieel in psychiatrie , begeleiding (tijdelijk) gestopt		1
Traject 5	Buiten Verder met agressie	Binnen Herroeping VI of VLV BMA			4
Traject 6	Buiten Verder met agressie	Binnen Herroeping VI BMA	Buiten ET BMA	Buiten VI BMA	1
Traject 7	Buiten Verder met agressie	Binnen Herroeping VI BMA	Buiten UV's BMA		1
Totaal					12

De reden dat cliënten instappen in Buitengewoon met agressie is verscheiden (tabel 2). Bij 2 cliënten werden de UV's voor gesprekken bij ons op de dienst ingetrokken; bij 7 mensen was er sprake van herroeping van hun VI, VLV of ET, en in twee gevallen bleken zowel een deelname aan de groepstraining in de gevangenis als gesprekken buiten de gevangenis niet mogelijk, maar stelde de cliënt wel een duidelijke individuele vraag die ook niet kon doorverwezen worden naar een andere dienst.

Tabel 2: Reden voor instap in Buitengewoon met agressie

Vraag naar individuele opvolging binnen detentie + nog geen zicht op UV's, VI, VLV of ET	2
Intrekking UV's	2
Herroeping VI, VLV of ET	7

2.3.2.2. Gesprekken

Tussen juni 2010 en december 2010 gingen er in totaal 84 gesprekken door in het kader van Buitengewoon met agressie (tabel 3). 38 daarvan gingen door in de lokalen van vzw touché in Gent, 2 op verplaatsing (in het justitiehuis), en 44 in de gevangenissen van Oudenaarde, Gent, Dendermonde en Brugge.

Om de begeleidingen verder te kunnen zetten en voor het in orde brengen van de bezoektolating werkten we samen met het personeel van deze verschillende gevangenissen (tabel 4). In de In de gevangenis van Oudenaarde volgden we 4 cliënten; in de gevangenis van Gent volgden we eveneens 4 cliënten; in de gevangenis van Dendermonde hadden we gesprekken met 3 cliënten; en in de gevangenis van Brugge tenslotte gingen er met 1 iemand gesprekken door. Sommige van deze mensen zagen we in meerdere gevangenissen: één persoon werd gezien in de gevangenis

van Brugge en vervolgens in de gevangenis van Oudenaarde, een tweede zagen we eerst in de gevangenis van Dendermonde en vervolgens in de gevangenis van Gent. 1 iemand werd voor de start van het project reeds in de gevangenis van Oudenaarde gezien maar had vanaf juni enkel nog gesprekken in de lokalen van vzw touché.

Tabel 3: Aantal gesprekken in het kader van Buitengewoon met agressie

Plaats van gesprek	aantal
Gesprekken buiten de gevangenis, bij vzw touché	38
Gesprekken buiten de gevangenis, op verplaatsing	2
Gesprekking in de gevangenis	44
Totaal	84

Tabel 4: Betrokken gevangenissen bij Buitengewoon met agressie

Betrokken gevangenis	Aantal cliënten
Gevangenis Oudenaarde	4
Gevangenis Gent	4
Gevangenis Dendermonde	3
Gevangenis Brugge	1

2.3.2.3. Contacten met de context van de cliënten

Er vonden 3 gesprekken plaats met de cliënt én iemand uit zijn sociale context. Dit ging éénmaal om een broer, éénmaal om een zus en éénmaal om een partner. Daarnaast vond er een gesprek plaats samen met de betrokken justitieassistent en een begeleider van het CGGZ. De reden of aanleiding voor dergelijk contextgesprek varieert: de cliënt wil graag dat zijn zus of broer weet wat zijn begeleiding inhoudt; de cliënt wil dat zijn partner een inbreng heeft in de gesprekken; er is afstemming nodig tussen verschillende betrokken diensten; de cliënt wil een conflict bespreken met de betrokken partij erbij; ...

Naast de contextgesprekken hadden de begeleiders van vzw touché ook contact met verschillende personen of diensten uit de omgeving van de cliënten. Dit betreft in 2 gevallen de partner van betrokkene, verder was er contact met directies, PSD-medewerkers en penitentiair beambten van de betrokken gevangenissen, justitieassistenten, medewerkers van JWW, begeleiders van CGGZ en advocaten. Deze contacten verliepen per brief, via mail, telefonisch of rechtstreeks.

2.3.3. Evaluatie

Sinds de start van Buitengewoon met agressie in juni 2010 werden 12 mensen in dit kader begeleid. We geven hier onze eerste bevindingen ter evaluatie van Buitengewoon met agressie weer:

- Het blijkt interessant en nuttig om mensen in de loop van moeilijke overgangsfases te blijven volgen omdat mensen net dan ondersteuning nodig hebben.

- De relatie die we als begeleider van vzw touché met onze cliënten aangaan is neutraal, ondersteunend en niet oordelend. Onze taak is samen met de cliënt te kijken naar de manier waarop hij zijn/haar leven wil verder zetten en hoe hij/zij dit kan bewerkstelligen. Dit betekent ondermeer dat de begeleider ook en vooral bij een terugval een gesprek zal aangaan zonder een oordeel te vellen over de gemaakte keuzes. Dit gaat dan vooral over hoe de cliënt nu zelf denkt over de gemaakte keuzes, over de voor- en nadelen ervan en over wat hij/zij eruit kan leren voor de toekomst. We hebben gemerkt dat dit voor een aantal cliënten veel heeft betekend waardoor meer mogelijk werd in de begeleiding.
- Het aantal effectieve gesprekken met mensen uit de sociale context van onze cliënten in Buitengewoon met Agressie is beperkt. Het aantal contacten is echter uitgebreider, en in de toekomst willen we dit nog uitbreiden. Een heropsluiting, vrijlating, periode van elektronisch toezicht, ..., vraagt namelijk niet alleen veel van de cliënt zelf, maar ook van zijn/haar omgeving. Die mensen mee betrekken bij een begeleiding betekent dat ook zij hierin ondersteund kunnen worden, dat ze actiever als steunfiguur voor de cliënt aangesproken en erkend worden, dat er preventief en/of bemiddelend gewerkt kan worden bij conflicten hierrond, ...
- Wanneer de cliënt geen mogelijkheden heeft om tot bij ons te komen voor gesprekken, gaan wij hem/haar zelf opzoeken in de gevangenis. Dit omdat we er principieel voor kiezen om opgestarte begeleidingen te continueren, ongeacht het kader waarin mensen zich bevinden, en omdat we ervan uitgaan dat net in crisisperiodes, zoals een heropsluiting, extra ondersteuning nodig is. Vanaf het moment dat de cliënt echter in de mogelijkheid is om gesprekken buiten de gevangenis te laten doorgaan, kiezen we daar echter voor, omwille van verschillende redenen: op die manier kan de reclassering op de best mogelijke manier mee begeleid en voorbereid worden, aangezien de cliënt zo ook al een stap buiten de gevangenis moet zetten; het geeft de mogelijkheid om sterktes en moeilijkheden bij het buitenkomen sneller in te schatten en mee te nemen in de begeleiding; ook het terug binnen moeten stappen in de gevangenis na een uitgangsvergunning kan zo meegenomen worden in de gesprekken. En daarnaast vragen gesprekken in de gevangenis ook een veel grotere investering voor de begeleiders van vzw touché, zowel qua tijd als financieel.
- Cliënten verwachten zelf niet dat ze gevolgd zullen blijven worden wanneer er iets misloopt in hun parcours. Geen enkele cliënt aan wie dit aanbod gedaan werd, heeft dit echter geweigerd. Integendeel, mensen geven aan dit heel erg te appreciëren, er aangenaam door verrast te zijn, en hier ook heel veel aan te hebben.
- Gesprekken voeren op verschillende locaties heeft als voordeel dat de verschillende contexten waarin een cliënt zich bevindt concreter worden voor de begeleider, en zelfs mee ingezet kunnen worden als werkmateriaal in de begeleiding. Een gesprek voeren met een cliënt in de strafcel heeft bijvoorbeeld veel meer mogelijkheden dan er nadien met diezelfde cliënt over te praten in de gespreksruimte buiten de gevangenis.

2.3.4. Verdere ontwikkeling

In de toekomst willen we dit transmurale aanbod graag verbreden en intensifiëren door ondermeer:

- Infosessies in verschillende gevangenissen te organiseren. We willen mensen motiveren om zelf na te denken over hun agressieprobleem en de mogelijke triggers die ze kunnen tegenkomen;
- Een aantal gesprekken in de gevangenis te voeren in het kader van de intake / opstart van de begeleiding (zodat mensen ons in de gevangenis al leren kennen);
- Tijdens de detentie reeds voorbereidende gesprekken te voeren met belangrijke betrokkenen (partner, kinderen, ouders, ...);
- Tijdens de detentie al een samenwerking op te bouwen met andere betrokken diensten;
- Het moment van vrijlating nog intensiever te begeleiden.

De ontwikkeling van dergelijk transmuraal aanbod dient stapsgewijs en in overleg met de verschillende partners te gebeuren. Regelmatige evaluatie met alle betrokkenen is essentieel om de nodige aanpassingen tijdig te kunnen doorvoeren. Op lange termijn willen we een stevig uitgebouwd traject kunnen voorleggen waar (ex-) gedetineerden met een agressieprobleem kunnen op terugvallen. Dit dient dan te bestaan uit verschillende modules en rekening te houden met de verschillende types van gevangenissen, de verschillende situaties waarin mensen zich kunnen bevinden en de verschillende noden van mensen.

3. Bekendmaking

3.1. Website

In 2010 maakten we werk van onze website: www.vzwtouché.be. Bedoeling van de site is om mensen te informeren over onze visie, onze organisatie en ons aanbod. Daarnaast proberen we via de site ook mensen warm te maken om onze werking mee te ondersteunen.

De website wordt, net als onze werking, voortdurend aangepast aan de noden die we dagdagelijks tegenkomen.

3.2. Algemene bekendmakingsacties

Het jaarverslag van 2009 werd opnieuw breed verspreid, zowel per mail als per post en sinds dit jaar ook op onze website.

In 2010 deden we een aantal algemene mailings naar onze partners, o.a. i.v.m. onze creatieve en financiële actie 'Geweldig Geraakt!', om de lancering van onze nieuwe website bekend te maken, ...

Daarnaast werden wij zelf ook regelmatig telefonisch of per mail gecontacteerd met zeer uiteenlopende vragen, waaronder:

- vragen naar informatie i.v.m. onze werking
- vragen naar mogelijkheden voor stages en/of vrijwilligerswerk
- vragen naar uitbreidingsmogelijkheden van onze werking naar andere regio's en/of gevangenissen
- vragen naar advies i.v.m. agressie en/of begeleiding hierrond
- vragen naar medewerking aan acties rond agressie

In september 2010 namen we met een infostandje deel aan de juristenavond in Sint-Martens-Latem.

Op het einde van het jaar werden we gecontacteerd door verschillende media, met de vraag naar ons verhaal en/of getuigenissen van cliënten. Die vragen werden telkens in team besproken. In bijlage vindt u de artikels die hieruit resulteerden.

3.3. Bekendmakingsacties per project

Creatief met agressie is intussen, zoals hierboven beschreven, een vaste waarde in de gevangenis van Oudenaarde. Zowel gedetineerden als gevangenis personeel en externe partners kennen onze werking, spreken er onderling over, en spreken ons intussen zelf steeds meer aan met vragen over ons aanbod, naar deelname, naar advies, ... Naast de informele contacten telkens wanneer we in de gevangenis zijn, ondernemen we op geregelde tijdstippen ook acties om ons aanbod en onze werking in de aandacht te brengen. Bij nieuwe instapmomenten worden bijvoorbeeld affiches opgehangen op de secties en worden er folders verspreid op cel. In 2010 vonden er ook twee speciale acties plaats in de gevangenis: de actie 'Geweldig Geraakt!' (zie punt 6) en de prijsuitreiking van de Liga voor de Mensenrechten aan vzw touché (zie punt 7).

Voor Verder met agressie maakten we in de eerste plaats onze website bekend, waarop alle informatie te vinden is i.v.m. de aanmeldingsprocedure. Daarnaast legden we in verschillende individuele contacten onze manier van werken verder uit.

Buitengewoon met agressie maakten we nog niet algemeen bekend, omdat we nog steeds zeer beperkt zijn in middelen om deze werking mogelijk te maken. In de individuele dossiers die binnen dit project vallen besteden we wel extra zorg aan de communicatie i.v.m. de procedure en manier van werken met de cliënten, doorverwijzers en partners rond de cliënt.

4. Overleg

4.1. Intern overleg

Vzw touché is nog altijd een jonge organisatie, die er bovendien bewust voor kiest om flexibel om te gaan met vragen en noden van cliënten en partners (in plaats van bijvoorbeeld vaststaande modules of trajecten te voorzien), en om dus voortdurend in beweging te zijn. Dat vraagt regelmatig intern overleg, om ervoor te zorgen dat de violen gelijk gestemd blijven. Binnen vzw touché voorzien we daarom op regelmatige tijdstippen verschillende soorten intern overleg:

- Driewekelijks teamoverleg rond praktische en organisatorische zaken
- Driewekelijks aanmeldingsteam
- Zeswekelijkse intervisie i.v.m. de individuele begeleidingen
- Ad hoc overleg rond specifieke thema's of vragen
- Methodisch overleg voor en na elke groepssessie
- Inhoudelijke denkdagen met de ondersteunende leden van de vzw, om de koers te bepalen
- Raad van bestuur en algemene vergadering rond de organisatie van de vzw

4.2. Extern overleg

In het kader van Creatief met agressie namen we in 2010 deel aan de jaarlijkse evaluatievergadering van ECHO in de gevangenis van Oudenaarde.

Met het personeel van de gevangenis van Oudenaarde (penitentiair beambten, directie, de onderwijsverantwoordelijke, PSD) en externe partners (CGGZ, JWW) hadden we op verschillende momenten overleg, en dit zowel rond de algemene samenwerking en afstemming, als in het kader van specifieke cliëntdossiers. Zo werden we af en toe gecontacteerd door de gevangenis i.v.m. incidenten met deelnemers of cliënten van touché, met de vraag of we dit met hen konden opnemen. Met het CGGZ hadden we contact i.v.m. doorverwijzingen, en met JWW werd er bijvoorbeeld samengewerkt i.v.m. extra ondersteuning voor een specifieke cliënt.

Daarnaast zaten we samen met de directie van de Rode Antraciet met de bedoeling elkaars aanbod in de gevangenis te verkennen en de gelijkenissen of verschilpunten duidelijk te krijgen.

De eerste contacten werden gelegd met de het netwerk Samenleving en Detentie met de bedoeling om in 2011 samen te zitten.

In het kader van Verder met agressie hadden wij in mei een overleg met de Strafvueroeringsrechtbank van Gent.

Met de heer Guido Maertens van Sociale Werkplaats De Sleutel hadden we een overleg met als doel mogelijke samenwerkingen in de toekomst te bekijken.

Met de heer Tony Van Parys hadden we in september een overleg in functie van het voortbestaan en verder ontwikkelen van de werking van vzw touché.

In de loop van 2010 ontvingen we van meerdere organisaties een vraag naar info, ondersteuning of samenwerking. Onder hen de hogeschool Gent, het netwerk voor Samenleving en Detentie, vzw Kompas, ... Tweemaal hadden we een gesprek met een student in functie van een stage bij vzw touché. Tot op heden zijn we op al deze vragen niet kunnen ingaan omwille van een gebrek aan tijd en middelen.

5. Geweldig Geraakt!

Omdat het succes van het aanbod van vzw touché in schril contrast staat met de financiële mogelijkheden van de vzw, werd de actie 'Geweldig Geraakt!' gelanceerd. Hierbij werd een oproep gedaan om creatief te zijn rond de naam 'touché' en de achterliggende kijk op geweld. De oproep werd verspreid onder gedetineerden en personeel van de drie Oost-Vlaamse gevangenissen, onze samenwerkingspartners en sympathisanten. Op die manier wilden we samen met alle betrokkenen bij de werking van vzw touché strijden voor een constructieve oplossing voor geweld.

Alle ingediende werken werden voorgelegd aan een jury, die een selectie van 10 werken maakte. Dit zijn de winnaars van de actie 'Geweldig Geraakt!' van 2010. Van deze werken werden kaarten gemaakt, die te koop aangeboden worden. Naast de selectie van de jury werden ook nog een aantal van de andere deelnemende werken, die allemaal iets zeggen over touché, als kaartje aangeboden.

Deze kaartjes worden nog steeds in pakketjes verkocht, zowel op de dienst als via de website (<http://www.vzwtouché.be/kaartjesverkoop.html>) en bij externe acties of contacten. Een paar studenten startten ook met het uitwerken van een actie om een aantal van de pakketjes te verkopen.

De opbrengst van de verkoop van de kaartjes gaat integraal naar de werking van vzw touché.

6. Vzw touché ontvangt de Prijs voor de Mensenrechten 2010!

Op 12 december 2010 werd de Prijs voor Mensenrechten door de Liga voor Mensenrechten uitgereikt aan vzw touché. Deze prijs werd toegekend voor onze 'bijdrage tot een meer zinvolle en humane strafuitvoering, en als erkenning voor ons transmuraal begeleidingsaanbod om de agressieproblematiek van (ex-) gedetineerden te verminderen'.

In de aanloop naar de prijsuitreiking werd samen met de Liga voor Mensenrechten bekeken hoe onze cliënten zoveel mogelijk betrokken konden worden bij het gebeuren. Daarom vond een tweetal weken voor de prijsuitreiking een bijeenkomst plaats in de gevangenis van Oudenaarde met Jos Vandervelpen, voorzitter van de Liga voor Mensenrechten, de begeleiders van vzw touché en een groep gedetineerden die het aanbod van touché gevolgd had. Hierbij werd aan de gedetineerden uitgelegd waarom vzw touché deze prijs toegekend kreeg, en er werd aan hen gevraagd om hun ervaringen met vzw touché te verduidelijken.

Op de dag van de prijsuitreiking vond vooraf een persmoment plaats, waarbij naast de begeleiders en de voorzitter van vzw touché ook 4 gedetineerden aanwezig waren. De opgenomen interviews waren te zien op de VRT, VTM en AVS. Wat de geschreven pers betreft, verscheen een artikel in De Standaard.

Op de prijsuitreiking zelf waren naast de externe genodigden een 12-tal gedetineerden aanwezig.

De toekenning van deze prijs aan vzw touché betekent een enorme erkenning en stimulans om op hetzelfde elan verder te werken.

De teksten van de sprekers, de foto's en de artikels en beeldfragmenten in verschillende media zijn terug te vinden op de website: <http://www.vzwtouché.be/prijs.html>.

7. Hoe overleeft vzw touché?

De werking van vzw touché wordt nog steeds mogelijk gemaakt door een combinatie van verschillende inkomstenposten. Er is nog steeds geen structurele subsidiëring om het voortbestaan van de werking te verzekeren, waardoor fondsenwerving nog steeds veel aandacht vraagt.

De praktijk van vzw touché in 2010 werd mogelijk gemaakt door:

- Een projectsubsidie van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen via de provincie Oost-Vlaanderen
- Een projectsubsidie van de stad Gent
- Een projectsubsidie van Welzijnszorg vzw
- Een projectsubsidie van Oever vzw – overleg ethisch vermogensbeheer
- Giften van een aantal anonieme donors
- Inkomsten van de kaartjesverkoop van de actie 'Geweldig Geraakt!'
- Cliëntbijdragen voor de individuele gesprekken

- Een bijdrage van de gevangenis van Oudenaarde voor de groepssessies

Daarnaast is het nog steeds zo dat slechts een deel van de activiteiten die de begeleiders voor vzw touché uitvoeren betaald worden. Zo gebeuren alle overlegmomenten nog altijd op vrijwillige basis.

8. De toekomst van vzw touché

We zouden onze bestaande werking graag op dezelfde manier verder kunnen zetten, d.w.z. op een even dynamische en flexibele manier, waarbij inhoudelijke keuzes gebaseerd worden op de vraag 'Wat werkt er?' of 'Wat is er nu het meest nuttig?'.

Zoals we ook organisch ontstaan en gegroeid zijn, merken we nu de volgende uitbreidingskansen op:

- We zouden in andere gevangenissen kunnen bekijken wat mogelijk en nuttig kan zijn, en ook daar een passend aanbod uitwerken. Er kwamen al concrete vragen vanuit de gevangenis van Dendermonde en Gent.
- Een aanbod voor en met gevangenispersoneel biedt kansen om ook aan hun vragen tegemoet te komen, en om nog sterker in te zoomen op de veiligheid binnen de gevangenis.
- Een uitgebreidere contextwerking zou een extra ondersteuning voor de lopende begeleidingen kunnen betekenen, en tegelijk een antwoord kunnen bieden op de vragen en problemen van de mensen rond en naast de gedetineerden.
- Een intensievere en meer afgestemde samenwerking met organisaties die met dezelfde cliënten werken rond tewerkstelling, verslaving, ... zou de cliënten ten goede kunnen komen.
- Een uitbreiding van de creatieve projecten van vzw touché ('Geweldig Geraakt!') biedt de mogelijkheid om met alle betrokkenen constructief samen te werken aan onze doelstellingen.

Onze zoektocht om te overleven, laat staan om uit te breiden, is echter nog lang niet ten einde. Als oplossingsgerichte organisatie houden we de moed erin, zijn we creatief in het zoeken naar middelen (bv. door de actie 'Geweldig Geraakt!' te lanceren), en zien we ook wel voordelen aan onze onafhankelijke situatie: we doen geen toelagen bij of worden niet beperkt in inhoudelijke keuzes.

Maar om te kunnen blijven werken hebben we nog steeds moedige beslissers en ondersteuners nodig!

9. De mensen achter vzw touché

Naast de leden van vzw touché zelf, zijn ook de samenwerkingspartners en (inhoudelijke en financiële) ondersteuners van groot belang voor de werking en het voortbestaan van de vzw. Hieronder geven we een overzicht van de huidige leden en partners.

De dagelijkse werking van vzw touché werd in 2010 gedragen en uitgevoerd door vier mensen:

- Moira Verhofstadt
- Katrien Dalle
- Bart Haes, freelance medewerker
- Marjan Gryson, freelance medewerkster

De Raad van Bestuur bestaat uit de volgende leden:

- Marc Vanborm voorzitter
- Bart Haes bestuurder
- Marjan Gryson bestuurder
- Veerle De Waele bestuurder

De werking wordt ondersteund door 3 extra leden, op wie de begeleiders beroep kunnen doen:

- Ann Boschmans, ondersteunend lid
- Valerie Deblaere, ondersteunend lid
- Philip Pels, ondersteunend lid en juridisch adviseur

De visie en werking van vzw touché wordt expliciet ondersteund en onderschreven door de volgende ondersteunende partners:

Adams Jan, ergotherapeut zorgteam Gent
Agneessens Christian, Schouten & Nelissen Welzijn - POBOS
Barbé Véronique, opvoedster zorgteam gevangenis Gent
Beyens Kristel, professor en hoofddocent vakgroep criminologie Gent
Boudin Machteld, directeur gevangenis Gent
Broeckaert Eric, professor vakgroep orthopedagogiek UGent
Casselmann Joris, professor vakgroep criminologie KULeuven
Claus Hans, inrichtingshoofd gevangenis Oudenaarde
Debruyne Henk, penitentiair beambte sociaal cultureel werk gevangenis Gent
Degraeve Glenn, penitentiair beambte sociaal cultureel werk gevangenis Gent
Delcol Isabelle, maatschappelijk assistente psychosociale dienst gevangenis Dendermonde
Desmet Katie, maatschappelijk assistente psychosociale dienst gevangenis Oudenaarde
De Staercke Wim, herstelconsulent gevangenis Oudenaarde
Decorte Tom, professor vakgroep strafrecht en criminologie UGent
Degroeve Luc, psycholoog psychosociale dienst gevangenis Oudenaarde
De Vos Marc, hoofdaalmoezenier Nederlandstalige gevangenis van België
Geeroms Petra, psychologe zorgteam gevangenis Gent
Goossens Sara, directie Justitiehuis Gent
Huys Wim, klinisch psycholoog
Isebaert Luc, Psychiater – Psychotherapeut
Kesteloot Anne, Diensthoofd Preventie, hulpverlening en zorg, provincie Oost-Vlaanderen
Piron Piet, Voorzitter Strafvueroeringsrechtbank Gent
Polfliet Koen, beleidsmedewerker Vlaamse Gemeenschap gevangenis Gent
Segaert Stefaan, organisatieondersteuner justitieel welzijnswerk Gent
Serlippens Annemie, substituut-procureur des Konings Gent
Stas Luc, raadgever minister van Justitie Stefaan Declercq
Stellamans Anton, zaakvoerder Ifaro, Oplossingsgerichte trainingen en workshops
Tassier Marc, voorzitter van het netwerk Samenleving en Detentie
Van Overmeiren Mieke, psychologe psychosociale dienst gevangenis Oudenaarde
Vandecapelle Els, psychologe psychosociale dienst gevangenis Oudenaarde
Vandervelpen Jos, voorzitter Liga voor Mensenrechten
Vandevijver Kathleen, directeur gevangenis Oudenaarde
Van Eeckhaut Nina, advocaat
Van Parys Tony, eresenator
Vanthuyne Tine, wetenschappelijk medewerkster vakgroep sociale agogiek UGent
Vercruyse Barbara, maatschappelijk assistente justitiehuis Oudenaarde

Bijlagen

Bijlage 1: Tekst van Prof. Dr. Kristel Beyens, Departement Criminologie, VUB – prijsuitreiking Prijs voor Mensenrechten op zondag 12 december 2010

Beste genodigden, beste laureaten,

Het ontvangen van de prijs voor de mensenrechten is een hele eer. Jullie mogen in de voetsporen treden van bekende voorgangers zoals Lieven Dupont, de vader van de basiswet gevangeniswezen en van Jef Vanwingh, die wellicht een van de bekendste gevangenisdirecteurs is die België heeft gekend en die ook steeds gepleit en gewerkt heeft aan de uitbouw van een humaan gevangeniswezen. En dan vandaag vzw touché.

Bij de voorbereiding van mijn lezing moest ik terugdenken aan mijn eerste kennismaking met jullie. Dat was via een mail van Tom Decorte, een vriend en collega professor aan de Universiteit Gent. Zijn mail dateert van 11 februari 2007 en ging als volgt: "Beste Kristel : Enkele vrienden van mij (enkele ervan werken o.m. bij Slachtoffer in Beeld) willen een organisatie uit de grond stampen die gaat werken rond agressie en agressiebeheersing met gedetineerden (vzw Touché). Het lijkt me een waardevol initiatief. Ze willen een subsidie-aanvraag indienen bij de provincie Oost-Vlaanderen en zoeken daarom ook enkele mensen die hun aanvraag gewoon 'moreel' mee willen ondersteunen." En of ik dat ook wilde doen. Marjan Gryson en Katrien Dalle waren de trekkers van dit initiatief. Ik las de bijhorende tekst van de subsidieaanvraag en was meteen verkocht. Ik was „getouchéerd” en verleende graag en met volle overtuiging mijn morele steun aan dit initiatief. Ik kan mezelf dus gerust omschrijven als fan van het eerste uur en ik kan alleen maar zeggen dat, naarmate ik meer over hun werking vernam, mijn enthousiasme alleen maar is toegenomen. Sinds de oprichting sturen de mensen van vzw touché me elk jaar trouw hun jaarverslag op en telkens opnieuw ben ik onder de indruk van de kwaliteit van de verslagen en van wat ze presteren, en van het enthousiasme, ondanks de moeilijke financiële situatie waarin ze werken. Het laatste jaarverslag, dat ik ontving en dat betrekking heeft op 2009, was ondertekend door Katrien Dalle, Veerle De Waele, Marjan Gryson, Bart Haes, Moira Verhofstadt en Mark Vanborm als voorzitter. Het team van het eerste uur was / is er nog steeds en is ondertussen uitgebreid.

Ter voorbereiding van deze korte toespraak nam ik ook opnieuw de jaarverslagen en de teksten op website van vzw touché door. Wat me opviel was dat de woorden „constructief”, „respect”, „oplossingsgericht werken” en „samen werken” het meeste voorkomen in hun teksten. Ik heb niet echt geturfd, maar „constructief” staat volgens mij met stip op nummer 1. De website, waar men pas in 2009 mee is gestart, bevat trouwens een schat aan informatie en kan ik aanbevelen aan eenieder die geïnteresseerd is in de werking van vzw touché. Deze website is trouwens een belangrijk aspect van de werking van de vzw, nl. het informeren van de partners en mogelijke partners, zoals de strafuitvoeringsrechtbanken, de PSD's van de gevangenis, de justitiehuisen, maar ook hun doelpubliek de gedetineerden en ex-gedetineerden.

Wat mij als academicus verder opvalt als ik de jaarverslagen en de website doorneem is dat deze mensen niet zomaar in het luchtledige hun werking hebben opgezet, maar dat deze wordt onderbouwd en ondersteund door heel wat praktische en wetenschappelijke expertise. Ik herken in de visie die ze ontwikkelen de uitgangspunten van het zogenaamde „good lives model” dat uitgewerkt is door Tony Ward en Shadd Maruna. Vanuit deze benadering, die past binnen het zogenaamde „desistance” paradigma, wordt gezocht naar wat de beste manieren zijn om gedetineerden en ex-gedetineerden te helpen bij het stoppen met het plegen van criminaliteit. Het good lives model draagt een geïndividualiseerde benadering hoog in het vaandel en vertrekt vanuit de visie dat dialoog en onderhandeling centraal moeten staan bij de interventies. Men gaat vooral zoeken naar de kansen die er zijn om het leven van de delinquent te verbeteren. Erg belangrijk is dat dit model erkent dat desistance een proces is van vallen en opstaan dat heel lang en zelfs een heel leven lang kan duren. Wanneer ik dan lees dat VZW Touché op haar website schrijft dat, en ik citeer: "Onze aanpak bestaat in de eerste plaats uit de keuze om met mensen te werken - en niet met problemen of diagnoses, niet met criminelen of crimineel gedrag, ... - en te vertrekken vanuit de vraag wat die mensen willen en nodig hebben om goed te functioneren en zich goed te voelen. We willen (ex-) gedetineerden meer ontwikkelingskansen bieden en zo hun levenskwaliteit als autonome individuen verhogen. Daarom gaan we met onze cliënten altijd op zoek naar wat ze zouden willen bereiken naast of zelfs in plaats van het vermijden van herval. Mensen zijn niet in te delen in verschillende categorieën of soorten mensen, laat staan dat één mens op te splitsen zou zijn in verschillende losstaande onderdelen. Inherent aan mensen is ook dat we voortdurend in beweging en dus ook aan het veranderen zijn." In de mate van het mogelijke zoekt vzw touché steeds een gepaste methodiek voor elke cliënt, in plaats van de cliënt in vaststaande modules te doen passen. DUS : een aanpak op maat en niet proberen

mensen in vooraf gestandaardiseerde modules van behandeling te stoppen. Dit lees ik graag, want het is net dat wat Ward en Maruna zo sterk valoriseren in hun good lives model. Het aanbod van vzw touché, dat ze zelf omschrijven als „transmuraal“, en waarmee bedoeld wordt dat er zowel met gedetineerden als met exgedetineerden wordt gewerkt, sluit ook naadloos aan bij de achterliggende visie en principes die wettelijk verankerd zijn in de basiswet betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van gedetineerden uit 2005, die ontwikkeld is door Lieven Dupont, die ik eerder al vermeldde. De basiswet, die het leven in de gevangenis regelt stelt de volgende doelstellingen van de strafuitvoering centraal : beperking van de detentieschade, herstel en re-integratie. Door gedetineerden te leren omgaan met agressie schrijft vzw touché zich expliciet in in een oplossingsgerichte visie op resocialisatie. In hun doelstellingen schrijven ze dat ze op een herstelgerichte manier willen werken met mensen rond grensoverschrijdend gedrag en op deze manier de maatschappelijke reïntegratie van (ex-) gedetineerden bevorderen. Dit sluit ook helemaal aan bij de doelstellingen van de Wet van 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf, die de overgang van de gevangenis naar de buitenwereld wettelijk regelt. Daarom citeer ik ook graag de voorzitter van de strafuitvoeringsrechtbank van Gent, Dhr. Piron, die erop wijst dat vzw touché de daderhulp in België, die volgens hem nog vaak een lege doos is, op een zinvolle wijze invult. Beste aanwezigen, vzw touché vangt dus een belangrijke leemte op in de daderbegeleiding. En dat mag gezegd worden, want de nood is groot in België.

De gedetineerden die deelnemen aan de vormingen komen ook aan het woord in hun verslagen. En ook zij tonen zich enthousiast. Ik citeer enkele uitspraken die me troffen en die goed weergeven welke effecten de agressietrainingen kunnen hebben:

- “Hier wordt er naar mij geluisterd, wordt ik au sérieux genomen en is er aandacht voor mij.”
- “Ik kan nu elke dag bellen naar mijn moeder. Vroeger kon dat vaak niet omdat ik weer op strikt zat. Ze weet dat het beter met me gaat en maakt zich minder zorgen. Dat maakt mij dan ook weer blij.”
- “Ik ben de oudste zoon thuis en groeide op in een buurt waar ik voortdurend voor mezelf moest opkomen. Ik kende alleen maar vechten en roepen toen ik hier binnenkwam, bij touché heb ik andere manieren geleerd om me kwaad te maken. Ik reageer veel minder hard.”
- “Ik sta meer stil bij mijn eigen kwaadheid en ben mij meer bewust van mezelf, vroeger was ik meer gericht op de anderen.”
- “Ik stond in het begin zeer sceptisch tegenover deze training, pas in de tweede helft heb ik gemerkt dat er effectief iets was veranderd. Ik had dit nooit verwacht.”

Maar, niet alleen de gedetineerden worden er beter van. Dit initiatief straalt uiteraard ook af op het leven in de gevangenis zelf. Directeur Hans Claus had dat snel door en heeft deze organisatie niet voor niks met open armen ontvangen. Het leven in de gevangenis is niet gemakkelijk, noch voor de gedetineerden, noch voor de mensen die er werken. Door de deprivaties die de vrijheidsberoving met zich meebrengt, en waar de gedetineerden dagelijks worden mee geconfronteerd, is het leven in de gevangenis sowieso veel explosiever dan het leven in de vrije samenleving. Gedetineerden die leren hun om agressie te beheersen en te kanaliseren zijn daarom een zege voor de werking van een gevangenis. Ook de penitentiaire beambten hebben dat begrepen want de mensen van vzw touché zijn ook al door hen benaderd met de vraag of ze met hen willen werken. vzw touché kan dus ook een pacificerend effect hebben op het leven in de gevangenis. Meer begrip en geweldloze interactie in de gevangenis kunnen leiden tot meer orde en veiligheid in de gevangenis. Deze vorm van „dynamische veiligheid“ is eigenlijk onontbeerlijk in het dagelijkse functioneren van een gevangenis en dient aangemoedigd te worden, eerder dan enkel en puur te investeren in de passieve veiligheid via meer camera's, prikkeldraad en slot – en hangwerk.

Het is eigenlijk onvoorstelbaar dat dergelijk initiatief nog steeds zo kleinschalig is en het zo moeilijk heeft om te overleven. Ik verneem dat de medewerkers van vzw touché zelfs ook heel wat vrijwilligerswerk leveren om te overleven. De rekbaarheid van deze mensen is erg groot, maar toch niet oneindig vrees ik en het is hoog tijd dat dit wordt opgemerkt bij justitie en de gemeenschappen. Er wordt vandaag heel wat geld geïnvesteerd in nieuwe gevangenissen. Maar wat met nieuwe gebouwen zonder dat er geïnvesteerd wordt in het werken met de gedetineerden? Dan gaan we naar pure opsluiting. En dat is toch niet wat we willen? Het kan niet voldoende benadrukt worden : vzw touché heeft een belangrijke functie in de uitbouw van een humaan detentieregime. Steun ze, want ze zijn belangrijk vandaag! Ik denk dat de Liga voor mensenrechten een hele goede keuze heeft gemaakt door aan deze vzw de prijs voor mensenrechten toe te kennen. Ik hoop dat dit het duwtje in de rug zal zijn om hun een structurele positie te geven in het gevangeniswezen.

Bijlage 2: Tekst van Piet Piron, voorzitter van de strafuitvoeringsrechtbank van Gent – prijsuitreiking Prijs voor Mensenrechten op zondag 12 december 2010

Om mijn bijzondere waardering voor de prestaties van vzw touché beter te kunnen kaderen, uitgaande van mijn perceptie als strafuitvoeringsrechter, veroorloof ik me een kleine voorafgaande toelichting te formuleren. Tijdens mijn loopbaan, respectievelijk als parketmagistraat en onderzoeksrechter, werd ik er steeds aan herinnerd dat de gevangenisstraf het „ultimum remedium“ is. In die periode hebben eminente en heel geëngageerde criminologen bijna heel hun wetenschappelijke carrière besteed aan het in herinnering brengen van die waarschuwing. Ik ben hen hiervoor bijzonder dankbaar. Ook zij verdienen onbetwistbaar een prijs voor hun jarenlange inzet.

Zoals men in de geneeskunde terecht gewaarschuwd heeft “voor de misbruiken van antibiotica” was het nodig om de strafrechtpractici maar ook de leken met populistische reflexen, alert te maken voor een al te vlot gebruik van de gevangenisstraf als evidente en duurzame oplossing ter voorkoming van criminaliteit.

De gevangenisstraf is het „ultimum remedium“. Als strafuitvoeringsrechter wordt je geconfronteerd met deze waarschuwing op een ogenblik dat de uitgesproken straf een voldongen feit is. Blijft dan de vraag: “Is de gevangenis ook het ultimum remedium?” Mijn antwoord is duidelijk: nee. De gevangenis is volgens mij helemaal geen remedie maar wel „een instrument“. Ik zou het graag „het ultimum instrumentum“ noemen, maar dat is spijtig genoeg geen Latijn. De gevangenis is in mijn visie eerder te vergelijken met „een operatiekwartier“ in een ziekenhuis. Als boutade kan ik stellen dat patiënten nog nooit genezen zijn door hen veertien dagen op te sluiten in het operatiekwartier. Een „remedie“, zoals antibiotica, wordt geacht op zichzelf te werken, een „instrument“ daarentegen moet met deskundigheid aangewend worden, anders bekom je niets.

Een heelkundige operatie veronderstelt teamwork met chirurgen, anesthesisten, gespecialiseerd medisch en verpleegkundig personeel en even gekwalificeerd personeel dat ook voor de nazorg kan instaan. Ook de gevangenis heeft nood aan geëngageerd en gekwalificeerd personeel (gaande van penitentiaire beambte tot directeur) en aan gespecialiseerd personeel voor deskundige begeleiding en rapportering, zoals de Psychosociale Dienst. Ik wil bij deze ook blijf geven van mijn appreciatie voor al die mensen die zich dagelijks inzetten om de gevangenis intra-muros optimaal als instrument te bedienen. Het is geen gemakkelijke taak. De gevangenis is wel degelijk een instrument. Ja, ook een gevaarlijk instrument. Moet ik dit publiek hier aanwezig er wel nog aan herinneren? De actualiteit van vandaag noopt mij er echter toe. Ik denk aan de afwezige winnaar van de Nobelprijs die in China in een cel is opgesloten. Ik denk, dichter bij ons, aan Assange die vandaag in Engeland in een isoleercel van de wereld werd afgezonderd. De gevangenis is een instrument dat enkel binnen de legale grenzen, zoals vastgesteld in een democratische rechtsstaat en in overeenstemming met de Rechten van de Mens, mag gebruikt worden. Dit is een absolute limiet!

Werken aan strafuitvoering is een voortdurend zoeken naar een evenwicht tussen “het recht op reclassering van de veroordeelde”, “het recht op respect van de slachtoffers” en “het recht op veiligheid van de maatschappij”. Werken aan strafuitvoering is zowel “een intra-muros” als een “extra-muros” onderneming, die ook van bij de aanvang van de straf moet kunnen starten. Strafwitvoering gebeurt door een grote keten van actoren en de keten is maar zo sterk als zijn zwakste schakel. Tot de grote strafuitvoeringsketen behoren extra-muros ook de begeleidende en rapporterende diensten van de justitiehuisen, de adviesgevende en controlerende parketten bijgestaan door politiediensten en ongetwijfeld niet in het minst de diensten die hulp, opleiding of therapie aanbieden. Een aantal van deze laatste diensten beschouwen zich soms al te letterlijk als „externe actoren“ zodat ze „afstandelijke actoren“ worden. Dit heeft als gevolg dat vele gedetineerden vaak pas voor het eerst beroep kunnen doen op deze diensten vanaf het ogenblik dat ze in aanmerking komen voor de toekenning van een beperkte detentie, het elektronisch toezicht of een voorwaardelijke invrijheidstelling. Er gaat daardoor veel tijd verloren. Vele van die diensten vertikken het zelfs om intakegesprekken te voeren binnen de gevangenis, zodat veroordeelden steeds voorafgaand beroep moeten doen op uitgaansvergunningen. Hier ontstaat een vicieuze cirkel: terwijl ze precies door gebrek aan een prétherapeutische tussenkomst een te hoog risico vormen opdat de Minister die uitgaansvergunning zou kunnen toekennen, geraken ze ook niet aan een therapie bij gebrek aan toegekende uitgaansvergunningen. Ja, het mag eens gezegd worden, ook door een stoeve en koppige houding van deze externe actoren zijn de gevangenis meer bevolkt dan wat mogelijk zou zijn. De gemeenschappen die deze diensten erkennen en subsidiëren hebben een belangrijke verantwoordelijkheid voor een doorbraak in deze problematiek.

Gelukkig bestaan er ook andere voorbeelden, ik denk aan de VDAB-consultanten; ik denk aan initiatieven zoals “Uitweg” in de gevangenis van Ruislede (een pretherapeutisch programma voor seksuele delinquenten gesteund door

FIDES) en ik denk ook aan het B-leaveprogramma voor gedetineerden met een drugsproblematiek, waarvoor EPI van FOD Justitie zelf het initiatief nam.

Hiermee onmiddellijk aansluitend wil ik mijn bijzondere waardering voor de vzw touché beklemtonen. Dat is ten slotte toch mijn hoofdbedoeling deze middag.

Ik moet het toegeven, ik heb alle leden van die vzw, van bij haar prille ontstaan, altijd een zeer warm hart toegedragen. Ik heb kunnen vaststellen hoe zij eerst contact genomen hebben met ons om er zich van te vergewissen of hun project een meerwaarde kon bieden. Doorgaans zien we het omgekeerde gebeuren: we vernemen dat een project erkend en gesubsidieerd wordt en dan wordt er nagegaan of zij al dan niet met ons willen werken.

Bij de vzw touché heb ik van bij het begin kunnen vaststellen hoe alle leden, met idealisme en vol energie, gedreven waren om echt een meerwaarde aan de strafuitvoeringsketen te bieden. Hun doel om gericht en gespecialiseerd te werken aan de agressieproblematiek en de impulscontrole van gedetineerden was ook een schot in de roos. Als strafuitvoeringsrechtbank proberen we om samen met veroordeelden te ontdekken welke de valkuilen zijn die hen telkens in de criminaliteit doen tuimelen. Wanneer we de valkuilen kennen proberen we, met de medewerking van de veroordeelde, om bakens rond die valkuilen te leggen. Die bakens worden „voorwaarden” genoemd.

Het aanvaarden van een begeleiding door de vzw touché fungeert als zo een baken. Door die begeleiding te volgen leren de veroordeelden de gevaarsmomenten voor agressief gedrag te ontdekken en leren ze ook aan welke middelen ze beter kunnen aanwenden om gepast hierop te reageren. Een dergelijke aanpak ligt volledig in de lijn van het doel van de strafuitvoeringsrechtbank: nl “ veroordeelden reclasseren zodat zij uiteindelijk geen bakens meer nodig hebben om de valkuilen spontaan te kunnen omzeilen.

Het geloof van de vzw touché in de kracht van een transmuraal en niet-gefragmenteerd aanbod kan ik volledig bijtreden. Door het feit dat zij met hun hulpverlening al van bij de aanvang van de straf intramuraal kunnen en willen starten, kan de strafuitvoeringsrechtbank door het ontstaan van een verminderd risico al in een vroeger stadium overgaan tot toekenning van strafuitvoeringsmodaliteiten. De strafuitvoeringsrechtbank kan daarbij ook blijven rekenen op het aanbod van touché tijdens het verloop van de strafuitvoeringsmodaliteit. Het tijdig werken aan de agressiviteitsproblematiek zorgt ook voor meer veiligheid en rust tijdens de detentie. Het is ook een zegen voor familieleden van veroordeelden die vaak op de eerste rij staan om de nadelen van spanningen op te vangen.

De medewerkers van vzw touché hebben het aangedurfd om alternatieve paden te bewandelen om hun werking op punt te stellen en leefbaar te houden. Ze hebben een brede waaier van deskundigen geraadpleegd om de bestaande noden te kennen. Zij zijn gelukkig nog steeds niet aangetast door „institutionalisering” waarbij de erkenning en de subsidiëring door de overheid soms een doel op zich dreigt te worden en de mens die behoefte heeft aan die hulp op de achtergrond geraakt.

Ik hoop dat zij hun idealisme nog heel lang zullen behouden en dat ze door deze verdiende prijs hun werking zullen kunnen uitbreiden in het belang van gedetineerden, potentiële slachtoffers en van heel de maatschappij. Ik wens hun verder heel veel succes toe.

Bijlage 3: Dankwoord door Marc Vanborm, voorzitter van vzw touché – prijsuitreiking Prijs voor Mensenrechten op zondag 12 december 2010

Eigenlijk is het jammer dat de kleine vzw touché de grote Prijs voor Mensenrechten verdient. Want geef toe: als mensen aangeven met een agressieprobleem te worstelen en daarbij naar begeleiding vragen, is het toch de normaalste en verstandigste zaak van de wereld om die hulp te bieden? Toch is het maatschappelijk antwoord op die vraag meestal zelf agressief van aard. Uitsluiting uit de hulpverlening omwille van een agressieprobleem is eerder de regel. De agressie die dan natuurlijk volgt, krijgt niet zelden een louter bestraffend antwoord. En zo blijft de vicieuze cirkel draaien.

Als de opsluiting het antwoord is, dan krijgt agressie bovendien de stempel van het kwaad. Dan is die agressie niet langer een menselijke reactie, maar wordt zij plots de daad van de duivel zelf. Er kleeft een irrationeel oordeel aan het instituut van de gevangenis en dan krijgen mensen blijkbaar een argument bij om de hulpvraag niet tegemoet te komen.

Ons verstand en ook onze ervaring zegt en leert evenwel dat mensen niet zo kinderlijk eenvoudig kunnen opgesplitst worden tussen goeden en slechten en dat de muur van de gevangenis zeker niet de materiële lijn vormt tussen twee soorten. Nog een geluk, want u bevindt zich thans aan de verkeerde kant van de lijn !

Sans blague, wij kijken liever onbevungen over dat muurtje heen, dat lijkt ons juister én effectiever.

Het is dus niet zo dat vzw touché abnormaal grootse daden verricht, wij laten ons alleen niet afschrikken door een oordeel of een pak stenen. Ik kan begrijpen dat de Liga voor Mensenrechten ons werk daarom opmerkt. Vzw touché is als het ware een haven in het midden van een wereld die agressie met agressie beantwoordt. Niemand anders dan een mensenrechtenliga kon ons een prijs geven, want vzw touché doet niet meer dan gewoon mensenwerk, zij het misschien in een wereld die structureel ontmenselijkt. Het tegengif kan ons inziens best van onderuit toegediend worden, op het niveau van de mensen zelf, waar ze om elkaar bekommerd zijn en met elkaar aan de slag gaan. Slechts op dat niveau verdwijnen rang of stand of status en is het van geen belang welk plunje, pak of uniform iemand aan heeft.

Wie zonder agressie is, moet nog worden geboren. De juiste wegen vinden, op het juiste moment de juiste kansen grijpen, daar kan vzw touché u bij begeleiden. En wij zullen u niet uitsluiten eens het zover komt, ook al hebt u voordien zelf het oordeel over anderen uitgesproken of gehanteerd. Dat is naar onze overtuiging de verstandigste houding.

Wij zijn blij dat de Liga voor Mensenrechten vandaag de ogen opent om initiatieven die van mens tot mens ontstaan, zuurstof te geven, want het is onze bedoeling om hiermee verder te gaan en als het kan nog meer deuren te openen.

Wij konden en kunnen dit niet alleen doen, daarom past het om deze prijs in gedachten te delen met onze cliënten en al onze ondersteuners, zowel financieel en praktisch als moreel, in visie en in samenwerking!

Bijlage 4: Artikel in De Juristenkrant 8 december 2010 – Bart Aerts - ‘Agressie voorkomen kan je terugverdienen’

Al drie jaar boeken enkele hulpverleners uit Gent succes met een bijzondere aanpak van een vaak vergeten en gestigmatiseerde doelgroep: (ex-)gedetineerden. ‘Wij beschouwen agressie als een kracht die ons vooruit stuwt in het leven en die we op een positieve manier kunnen aanwenden’, zeggen de medewerkers van de vzw touché. Ze leren criminelen hoe ze geweld kunnen kanaliseren. Maar dat moet de vzw wel met heel beperkte middelen doen. Voor hun inspanningen krijgen ze nu de Prijs voor de Mensenrechten en touché hoopt dat die erkenning voor een kentering kan zorgen.

De Liga voor Mensenrechten reikt ieder jaar op de Internationale dag voor de Mensenrechten een prijs uit aan een persoon of organisatie die zich bijzonder verdienstelijk heeft gemaakt voor de mensenrechten. Dit jaar valt die eer de vzw touché te beurt. De Prijs voor Mensenrechten is een eerbetoon aan diegenen die zich voor mensenrechten inzetten, maar wil tegelijkertijd voor het voetlicht brengen dat er - ook in België - nog genoeg te doen is als het om de rechten van mensen gaat, zowel op wetgevend vlak als in de praktijk.

Dat laatste is dan zeker touché als het over de core business van de winnende vzw gaat. De uitwerking van een ‘transmuraal begeleidingsaanbod voor (ex-)gedetineerden rond agressie’ is uniek in België en was puur pionierswerk. In maart 2007 richtten enkele hulpverleners uit het forensisch welzijnswerk de vzw op om een bijdrage te leveren aan het verminderen van agressie in de samenleving. Medewerkers Moira Verhofstadt, Marjan Gryson, Katrien Dalle en Bart Haes vertellen hun verhaal.

‘We zijn gestart met de vzw omdat het ontoereikende, want gefragmenteerde begeleidingsaanbod ons frustreerde. (Ex-)gedetineerden hebben begeleiding nodig om op een constructieve manier te resocialiseren. Ons transmuraal aanbod is nieuw. Wij volgen ze van binnen de gevangenis tot buiten. Zo willen we meewerken aan een meer zinvolle, meer humane en geloofwaardige strafuitvoering.’

Waaruit bestaat jullie aanbod voor gedetineerden?

‘Creatief met agressie’ is onze penitentiaire groepstraining voor gedetineerden. Die training loopt sinds september 2008 in de gevangenis van Oudenaarde. Om de twee weken hebben we sessies van drie uur. Eén module omvat tien sessies. We werken met een halfopen groep. Om de vijf sessies kunnen nieuwe deelnemers instappen. Kandidaten kunnen zichzelf inschrijven via een rapportbriefje, of worden doorverwezen via de psychosociale dienst of via justitieel welzijnswerk.’

En wat doen jullie voor ex-gedetineerden?

'Verder met agressie' is ons postpenitentiair individueel begeleidingsaanbod. Ex-gedetineerden kunnen aangemeld worden voor een individuele agressiebegeleiding door de psychosociale dienst van de gevangenis, justitieel welzijnswerk, het justitiehuis of een advocaat. Wanneer cliënten zichzelf aanmelden, wordt contact opgenomen met één van de vermelde diensten. Momenteel bieden we begeleidingen aan in het kader van voorlopige of voorwaardelijke invrijheidsstelling, uitgangsvergunningen, beperkte detentie of elektronisch toezicht in de voorbereidingsfase van een VI en elektronisch toezicht voor minstens zes maanden. Naast de individuele begeleiding kunnen cliënten ook inschrijven voor een maandelijks groepsaanbod dat bestaat uit het aanleren van concrete oefeningen om te ontspannen, minder impulsief te reageren, minder te piekeren,...

'En dit jaar zijn we gestart met een pilootproject: 'buitengewoon met agressie'. Dat is een intensieve, transmurale agressiebegeleiding voor gedetineerden, ex-gedetineerden en hun context. De bedoeling is dat we een continu hulpverleningstraject aanbieden dat de gevangenis muren overstijgt waarbij we de cliënt blijven volgen, ongeacht het kader waarin hij zich bevindt. Het aanbod start tijdens de detentie, en na de vrijlating kunnen ze het traject gewoon verderzetten. Dat is vernieuwend. Naast de continuïteit, de contextwerking en de begeleiding bij overgangsmomenten is ook de samenwerking met diensten zoals het OCMW, de diensten voor pleegzorg, justitieel welzijnswerk, ... heel belangrijk, zowel binnen als buiten de gevangenis.'

Bij de start van de vzw in maart 2007 stelden jullie vast dat het begeleidingsaanbod ontoereikend was. Heeft de vzw de voorbije jaren die leemte kunnen opvullen?

'Gedeeltelijk wel, toch zeker in de regio Oost-Vlaanderen. Het blijft beperkt, we zijn ook maar met vier medewerkers. En het blijft vooral onzeker, omdat we niet de middelen hebben die ons kunnen garanderen dat we ook volgend jaar nog actief kunnen zijn. Intussen hebben we 127 aanmeldingen voor onze werking met ex-gedetineerden en in de gevangenis van Oudenaarde hebben we 65 mensen kunnen bereiken.'

Waar halen jullie dan de werkingsmiddelen?

'De financiering verloopt heel moeizaam. Twee jaar hebben we kunnen werken dankzij steun van de provincie Oost-Vlaanderen. We krijgen ook schenkingen van enkele stichtingen en dan is er nog een kleine fractie eigen middelen. Een deel van de momenten in team doen we op vrijwillige basis, zo kunnen we besparen op ons budget. Zo gaan de middelen die we krijgen rechtstreeks naar de doelgroep.'

'We kunnen nu nog verder tot januari. Nog nooit hebben we verder gekeken dan drie maanden. Het is heel moeilijk om zo te werken, zeker voor de doelgroep. Als we met iemand starten, dan willen we dat traject ook beëindigen. Het is lastig als je die garantie niet kan geven om financiële redenen.'

GEEN MIDDELEN

De strafuitvoeringsrechtbank kan als voorwaarde voor een vrijlating een begeleiding door jullie opleggen. Het is toch vreemd dat de overheid een beroep op de vzw doet, terwijl ze niet over de brug komt met centen?

'De nagel op de kop. We hebben al verschillende keren gaan aankloppen bij de kabinetten Justitie en Welzijn. Steeds krijgen we hetzelfde te horen: het is een waardevol project, maar er zijn geen middelen voor.'

'Maar één misdrijf kost de samenleving ontzettend veel geld: medische kosten, gerechtskosten, de kosten van een opsluiting, ... Laat ons misdrijven voorkomen door onze werking, dan verdien je dat meteen terug. Wij zouden ons geld meer dan waard zijn.'

Misdrijven proberen voorkomen, proberen jullie vanuit een constructieve kijk op agressie. Jullie beschouwen geweld als een kracht die mensen vooruit stuwt in het leven en die we op een positieve manier kunnen aanwenden. Leg die filosofie eens uit?

'Kwaadheid is universeel. Iedereen heeft het in zich. We moeten zoeken naar de meest constructieve uiting ervan en de positieve mogelijkheden om er mee om te gaan. Als mensen zich kwaad maken, dan betekent dat er iets heel belangrijk is voor hen. Ze kiezen dan soms om geweld te gebruiken of om iemand anders schade te berokkenen. Wij gaan kijken wat er belangrijk is en hoe je dat kan bereiken op een andere manier. Die kwaadheid mag er zijn, maar je moet er positief mee omgaan. Dat is de zoektocht. Onze ontstaansgeschiedenis kan je naast die filosofie leggen. Wij zijn ook begonnen uit frustratie.'

Hoe zijn de resultaten van jullie werking? Hebben jullie gegevens over het recidivisme van ex-gedetineerden die jullie hebben begeleid?

'We hebben nog geen cijfers. Er is nog geen onderzoek gedaan. Wellicht bestaan we nog niet lang genoeg, maar er zijn ook geen middelen om dat te laten onderzoeken. Wel krijgen we vaak feedback van de doelgroep, van gevangenispersoneel of van de strafuitvoeringsrechtbank. Zij spreken dan over verandering in het gedrag van onze cliënten. Ze reageren rustiger op conflictsituaties. En cliënten vertellen dat ze van familie horen dat ze zich beter kunnen beheersen. Maar onderzoek zou belangrijk zijn om ons bestaansrecht te verantwoorden én om onze werking te evalueren.'

Maken jullie plannen voor de toekomst?

'Ondanks de onzekerheid maken we plannen. We zien dan wel in welke mate we ze kunnen realiseren. We willen ook in andere gevangenissen gaan kijken wat er mogelijk is. Zo heeft de gevangenis van Dendermonde ons al gevraagd. Jammer dat we daar nu niet meteen kunnen op ingaan wegens onze financiële beperkingen.' 'Daarom hebben we dit jaar de actie 'Geweldig Geraakt!' gelanceerd. We hebben een oproep gedaan om creatief te zijn rond de naam 'touché' en de achterliggende kijk op geweld. Een jury maakte een selectie van tien werken. Van die werken hebben we kaarten laten maken, die we nu te koop aanbieden. En de opbrengst van de verkoop van de kaarten gaat integraal naar onze werking.'

Hopen jullie dat de toekenning van de 'Prijs van de Mensenrechten' jullie financiële problemen kan helpen oplossen?

'We zijn alleszins heel blij met die erkenning. Dat hadden we echt niet zien aankomen. En wie weet kan die prijs ons wat meer bekendheid bezorgen en zo ook meer werkingsmiddelen.'

www.mensenrechten.be
www.vzwtouché.be

Bijlage 5: Artikel in De Standaard van 13 december 2010: "Er is meer dan roepen en kloppen" - 'Mensenrechtenprijs voor vzw die agressieve (ex-)gevangenen begeleidt' – Jan Desloover

'Er is meer dan roepen en kloppen'

De Vlaamse Liga voor Mensenrechten geeft haar jaarlijkse prijs aan de vzw Touché, die (ex-)gedetineerden leert om te gaan met hun agressie. 'Die mensen zijn mijn tweede ouders.'

- 'Strafuitvoering te repressief, vindt Touché
- Vzw legt nadruk op reïntegratie
- Op maat van het individu

'Ik wil meer rust en geduld.' 'Ik wil meer controle over de situatie.' 'Ik wil rust in mijn leven.' 'Ik wil niet zo impulsief reageren, maar eerst nadenken over wat ik wil zeggen.' De vier zinnen staan op evenveel vellen papier op de vloer van de fitnesszaal in de gevangenis van Oudenaarde. Elk blad ligt aan het uiteinde van een strook witteplakband, een paar meter lang. Aan de andere uiteinden telkens een gedetineerde.

De zinnen zijn hun antwoorden op een vraag van Marjan Gryson, psychologe bij Touché. De vzw organiseert sinds september 2008 sessies agressiebeheersing voor (ex-)gedetineerden. Voorlopig is Oudenaarde de enige gevangenis waar ze actief zijn — er is geen geld, luidt het elders vaak.

Touché telt vijf begeleiders. In Oudenaarde geven ze om de twee weken een sessie van drie uur, voor kleine groepen. Gesprekken, ademhalingsoefeningen, vragenrondes. Eén traject bestaat uit tien sessies. Instappen gebeurt bijna altijd vrijwillig.

Hoe ver ze al staan op de weg naar die rust en controle, wil Gryson ook weten van de vier. Hassan (28), klein en scherp, gaat een stuk voorbij halfweg op de kleefband staan. Meer dan vijftig sessies heeft hij intussen gevolgd, in anderhalf jaar tijd. 'Niet om over naar huis te schrijven', noemt hij zijn vroegere gedrag. Een understatement. Weerspanning, roepen tegen zijn 'chefs', vechten met andere gedetineerden, het was dagelijkse kost. 'Ik aanvaardde mijn lot niet en daardoor aanvaardde ik ook geen gezag.'

'Veel mensen hier zijn opgefokt omdat ze geen hoop meer hebben', zegt Hassan. Hij spreekt uit ervaring. Tien jaar zit hij hier al. 'En ik heb nog een hele tijd te gaan. Maar ik ben nu geduldiger. En ik geloof dat alles op een dag goed zal zijn.'

In afwachting loopt hij netjes in het gareel: om 7 uur opstaan om in de kleermakerij te gaan werken, luisteren naar zijn chefs, vechtende collega's laten begaan in plaats van mee te meppen. 'Ik heb geleerd dat er iets anders bestaat dan roepen en kloppen.' Tekenen en gitaar spelen, bijvoorbeeld. En allemaal dankzij de mensen van Touché, die hij zijn 'tweede ouders' noemt. 'Als je zoals ik nooit iets anders hebt gekend dan criminaliteit, weet je niet wie je bent of wat je kunt.' Dief, moordenaar, verkrachter: veel misdadigers vinden maar één woord om zichzelf te omschrijven, denkt Hassan. Intussen telt zijn profielschets een aantal meer flatterende termen, zegt begeleidster Katrien Dalle. Moed en doorzettingsvermogen, bijvoorbeeld. 'En hij kan zo grappig zijn.' Ze vindt dat Hassan zijn eigen verdiensten minimaliseert. 'Die inspanningen, die investering doet hij helemaal zelf. Wij zijn maar een middel.'

Sinds 2008 hielpen Dalle en haar collega's enkele tientallen gedetineerden in Oudenaarde, plus een aantal ex-gevangenen. Ze hopen dat de Mensenrechtenprijs die ze gisteren kregen, op termijn kan leiden tot structurele maatregelen. Ons huidige strafuitvoeringssysteem is veel te repressief, vindt Touché. 'Terwijl haast alle criminologische, psychologische en sociale onderzoek toont aan dat een louter repressieve aanpak de problemen alleen versterkt.'

De ontslagnemende minister van Justitie, Stefaan De Clerck (CD&V), juicht toe wat Touché doet (zie ook inzet). Onze strafuitvoering moet 'persoonsgebondener' worden, zei hij gisteren in Oudenaarde. Touché speelt daar perfect op in. Maar first things first, aldus nog de minister: om de strafuitvoering te optimaliseren, moet de materie eerst naar de gemeenschappen overgeheveld worden. En dat vergt politieke actie.

'Overall meer agressie'

Vorig jaar werden er in België bijna 78.000 strafzaken wegens slagen en verwondingen geregistreerd. 'Het gaat dus om gewelddelicten die tot vervolging leiden', zegt Justitieminister Stefaan De Clerck (CD&V). Dat is 20 procent meer dan in 2003. Ook in de gevangnissen neemt de agressie toe. In 2008 waren er bijna 1.900 incidenten, waarvan de meerderheid tegen het personeel. De Clerck vermeldt de cijfers om het nut van organisaties als Touché te illustreren. Voor hem kan de vzw 'nadrukkelijk aanwezig' zijn in de strafuitvoering van de toekomst. Die moet meer 'persoonsgebonden' hulp bieden en er moet 'zo vroeg mogelijk gestart worden met rehabilitatie'. Een en ander betekent dat we ook moeten nadenken over het 'gevangenismodel van de toekomst'. 'Kleinschaligheid' is een sleutelwoord. Volgens Jos Vander Velpen van de Liga voor Mensenrechten kan Touché de recidive mee helpen zakken: die ligt nu rond de 65 procent.

Bijlage 6: Online artikel Gazet van Antwerpen en Het Belang van Limburg 12 december 2010: 'Prijs voor vzw die agressieve gedetineerden begeleidt'

De vzw Touché is bekroond met de Prijs voor de Mensenrechten. De organisatie begeleidt gedetineerden en ex-gedetineerden om hun agressie te beheersen. De uitreiking, die werd bijgewoond door uittredend minister van Justitie Stefaan De Clerck (CD&V), gebeurde in de strafinstelling van Oudenaarde. De onderscheiding wordt toegekend door de Liga voor de Mensenrechten.

"Het is een uniek, vernieuwend en heel succesvol initiatief", aldus Jos Vander Velpen, voorzitter van de Liga. "Wij vinden die begeleiding sowieso belangrijk. In een geloofwaardige samenleving is het essentieel. Er moet niet alleen in bakstenen geïnvesteerd worden, in nieuwe gevangnissen, maar ook in begeleiding. Zo kunnen de dramatische recidivecijfers gedrukt worden, die rond de 65 procent liggen. Gevangnissen houden hun populatie daardoor in stand. Zowel de samenleving, de slachtoffers als de daders varen wel bij begeleiding."

"Het begint in de gevangenis, maar loopt erna door. Het is op mensenmaat gemaakt en absoluut effectief. We merken dat de deelnemers minder betrokken zijn bij gewelddadige incidenten."

Naast minister De Clerck zakten ook Piet Piron, de voorzitter van de strafuitvoeringsrechtbank in Gent, en Kristel Beyens, professor criminologie aan de Vrije Universiteit Brussel, naar de gevangenis af.